

Opbouwwerk Brussel

Nieuws uit RisoBrussel

60

Juni 1997, jaargang 13
Driemaandelijks Informatieblad
Verantwoordelijke uitgever
Daniël Alliët, Antwerpsesteenweg 295, 1000 Brussel

Editoriaal

Momenteel wordt op het kabinet van gemeenschapsminister Martens druk gewerkt aan een decreet op de thuiszorg. Waarom ons dat interesseert lichten we verder in een artikel uitvoerig toe. Waarom we er hier de aandacht op vestigen, heeft te maken met de in de politiek wel vaker voorkomende kloof tussen woorden en daden, kloof die hier wel zeer frappant de geloofwaardigheid doormidden scheurt.

Het gaat er namelijk om dat in het voorontwerp van decreet op de thuiszorg van 14 mei 1997 met geen woord gerept wordt over een Brusselse luik, een specifieke regeling met aandacht voor Brussel. Op het kabinet Martens gaat men er blijkbaar vanuit dat wat goed is voor Vlaanderen, ook goed is voor Brussel. Naar analogie met andere welzijnssectoren zou het ons verwonderen mocht de Brusselse institutionele situatie van die aard zijn dat er zich geen regeling met specifieke kentrekken zou opdringen. Verder bestaat er nog zoiets als een VGC-verordening op de dienstencentra, die aanvullend op het Vlaamse bejaarden-decreet van maart '85 werd geconcipeerd. Wanneer, zoals in het voorontwerp van decreet op de thuiszorg te lezen valt, het de bedoeling is dit bejaarden-decreet op te heffen voor zover het de dienstencentra betreft, zou men toch mogen veronderstellen dat Vlaanderen daarrond met Brussel (met de VGC) in overleg treedt.

Noch de Vlaamse Gemeenschap, noch de VGC lijken er wakker van te liggen. In het glanspapieren *Beleidsplan Brussel van de Vlaamse regering* (de massaal verspreide brochure met de cover waar het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest in rustige Vlaamse Wateren dobbert) lezen we nochtans op pagina 23: „specifiek Brussel-paragrafen moeten er van bij de voorontwerpfase van het tot stand komen van een decreet of een besluit worden ingebouwd. Meermaals werd in het verleden immers ter elfder ure een Brussel-paragraaf toegevoegd die dan te weinig aansluiting vond bij de globale economie van het decreet”. Wijze woorden, die we citeren zoals ze er staan. Zullen ze dode letter blijven, verwaaiend in de wispelturige winden waarop de verhoudingen tussen Vlaanderen en zijn hoofdstad werkelijk drijven ? En wel bij de eerste gelegenheid die zich voordoet ? (ast)

Drie jaar ordonnantie op de gemeubelde kamers

De ordonnantie tot regeling van de verhuring van gemeubelde woningen werd op 1 januari 1994 van kracht. In artikel 22 was een overgangstermijn van 3 jaar voorzien waarbinnen gemeubelde kamers, die reeds bestonden voor het inwerkingtreden van de ordonnantie zich konden conformeren aan de vastgestelde kwaliteits- en veiligheidsnormen. Het leek ons nu dus een interessant moment voor een terugblik vanuit de vraag wat de impact is van dergelijke reglementering op een markt, de huisvestingsmarkt, die, luidens de gekende uitspraak van prof. Albert Martens, minder gereguleerd is dan de aardappelmarkt (die overigens ook tegemoet komt aan een menselijke basisbehoefte).

De voorgeschiedenis

Dat deze ordonnantie er uiteindelijk gekomen is, is de niet geringe verdienste geweest van de buurtwinkel in de Bijstandswijk, die met de steun van RisoBrussel in 1985 de problematiek van de gemeubelde kamers bij de horens nam.

Het wonen op gemeubelde kamers is een grootstedelijk fenomeen gekoppeld aan de typische armoedesituatie van de grootstad.

De bewoners van gemeubelde kamers zijn om één of andere reden in de armoede terechtgekomen of hebben steeds in armoede geleefd. Meestal beschikken ze over een minimum inkomen. Het huisvestingsbeleid van Brussel en zijn verkrotting zijn voldoende gekend. Het is dan ook begrijpelijk dat deze grootstad dit probleem ten gronde ervaart.

De aanzet van een regelgeving terzake werd gegeven vanuit een werking met bewoners in de toen verpauperde en ten dele verkrotte Bijstandswijk. Het initiatief kwam van de bewoners zelf. Het betrof hier een zeer verscheiden bewonersgroep. Er waren de zogenaamde generatiearmen, want de Bijstandswijk grenst aan de Marollen. Er was de andere groep kamerbewoners, die door toeval in armoede zijn terechtgekomen. Meestal betrof het hier inwijkelingen uit Vlaanderen en Wallonië. Typisch aan de groep is dat ze allen omwille van hun financieel slechte en sociaal zwakke en

geïsoleerde situatie genoodzaakt zijn om op kamers te gaan wonen. Dit is ook de reden waarom we indertijd geopteerd hebben om deze groep te ondersteunen in hun actie tot verbetering van de slechte woonsituatie.

We opteerden voor deze groep, omdat uit de analyse bleek dat deze groep het meest achtergesteld is. De studenten konden in de Bijstandswijk de betere kamers betrekken. Studenten waren meer weerbaar bij conflicten met eigenaars. Studenten kunnen beter hun rechten afdwingen en worden hiervoor geholpen door kennissen of ouders.

In 1986 werd een dossier gepubliceerd rond de toestand van de gemeubelde kamers in de binnenstad. Het was een schrijnend document, gebaseerd op een enquête i.v.m. de materiële toestand van de kamers, de leefomstandigheden van de bewoners en de aard van de huurovereenkomsten. Deze brochure heeft haar uitwerking niet gemist. Ze heeft er m.a.w. toe bijgedragen dat een "onzichtbaar", "ongekend" maatschappelijk probleem uiteindelijk de politieke agenda haalde.

Oorspronkelijk werd gestreefd naar een reglementering voor de stad Brussel. Niet in het minst omdat er meer kans bestond dat de zaken rapper zouden vooruitgaan, werden de ambities naar het Gewestelijk niveau uitgebreid.

In overleg met en op initiatief van de kamerbewoners werd gestreefd naar een regelgeving om de kwaliteit te verbeteren. Bij de probleemanalyse en het opstellen van een regelgeving werd de groep ondersteund door het O.C.M.W.-Brussel, de Brusselse Raad voor het Leefmilieu, enkele onthaalhuizen en twee universitaire studentenvoorzieningen.

Valkuilen

Er waren niet alleen voorstanders, er was ook een gegronde vrees voor een regelgeving. De discussies ontsponnen zich rond drie thema's.

Vooreerst zou het mes wel eens aan twee kanten kunnen snijden. De regelgeving zou kunnen gebruikt worden om bewoners te verjagen uit bepaalde stadsdelen, het zou een instrument kunnen worden van verdringing. De ervaring in Brussel leert ons echter dat de immobiële sector zo machtig is, dat het niet van deze normering

afhangt of verdringing zal plaats hebben. Het ontbreken van een norm maakt dat elk krot kan verhuurd worden. Om veiligheidsredenen kan datzelfde krot ontruimd worden. De ouderen onder ons herinneren zich nog wel de uitdrijving van bewoners uit de Samaritanessenbuurt: hier werd het motief veiligheid gebruikt.

De druk op de markt van gemeubelde kamers neemt toe. We hebben de regelgeving nog opgesteld voor de grote speculatiegolf van begin jaren 90. Het heeft lang geduurd voor er uiteindelijk een ordonnantie werd goedgekeurd. Inmiddels is de situatie gedeeltelijk gewijzigd. Verkrotte buurten zoals de Bijstandswijk worden gerenoveerd, andere delen zoals rond het zuidstation worden afgebroken, en het aantal kamers wordt steeds kleiner. De ordonnantie heeft in dit mechanisme géén rol gespeeld.

Een tweede vrees betrof het eigenaarssyndikaat. We waren bang dat deze een regelgeving zou boycotten. Ongegrond bleek achteraf. Het eigenaarssyndikaat heeft geen boodschap aan niet bona-fide eigenaars.

Een derde vrees betrof de huurprijs. Zou aanpassen aan een reglementering géén drastische huurprijsverhoging met zich meebrengen? Ervaringen uit de sector en ervaringen uit Antwerpen leerden dat niet de investeringen of de kwaliteit van een kamer de huurprijs bepalen. De huurprijs wordt vooral bepaald door het bedrag dat men kan besteden in combinatie met een mechanisme van vraag en aanbod.

Toch heeft deze vrees ertoe bijgedragen om de normen zo minimaal mogelijk te houden en te dure investeringen te voorkomen.

Een voorlopige balans

Wat kunnen we nu leren uit drie jaar ordonnantie op de gemeubelde kamers?

1. Een eerste vaststelling, en ons inziens de belangrijkste, stelt vragen bij het beleid inzake huisvesting voor de *laagste inkomensgroepen* en de verantwoordelijkheid van huisvestingsmaatschappijen terzake. Tegenwoordig wordt gesaneerd en gerenoveerd in de kansarme wijken. Dit gebeurt ten koste van de onderste laag van de bevolking die geen plaats vindt op de

sociale huisvestingsmarkt. Het kan cynisch klinken, maar uiteindelijk zijn zij niet gediend met fraaie renovatie-operaties. We hebben steeds gepleit voor waarborgen voor deze groepen. Zo hebben wij er bij het Gewest op aangedrongen om 1% van de woningen in het sociale woning-patrimonium die voor nieuwbouw of vernieuwbouw in aanmerking kwam, voor gemeubelde kamers voor te behouden. Let wel, het gaat niet om de vraag om 1 % van het globale patrimonium voor gemeubelde kamers voor te behouden. Het Brussels Gewest had daar geen oren naar. Bij ons weten is er van de 34 sociale huisvestingsmaatschappijen slechts één, met name de Brusselse Haard, die gemeubelde kamers in haar patrimonium heeft opgenomen. Met de nieuwe huisvestingscode hebben de beleidsmakers de boot gemist om sociale huisvestingsmaatschappijen te verplichten een minimum aan gemeubelde kamers te voorzien. Het zelfde kan gezegd worden wat de O.C.M.W.'s betreft. Enkel O.C.M.W.-Brussel heeft de creativiteit om binnen het eigen patrimonium kamers te creëren (Transit De Lokvogel, Hoogstraat, Krakeelstraat). Met andere woorden, de begrijpelijke wil van

de overheid om de leefbaarheid van de binnenstad te verhogen verscherpt de problematiek van kamerbewoners, omdat door diezelfde overheid geen alternatief aangeboden wordt.

2. Veel eigenaars vragen geen vergunning aan. Eén van de signalen dat de regelgeving nog niet echt functioneert blijkt uit de aanvragen tot vergunning: juni 1996: 1.134, juni 1997. In het huidige rechtssysteem is de kans tot vervolging klein. En voor het zover komt verklaren sommigen de woning als niet gemeubeld. De meubels behoren dan zogenaamd toe aan de huurder. Zo is er die eigenaar die de meubels doorverkoopt aan de huurder voor het symbolisch bedrag van 500 frank. Deze handelswijze druist uiteraard in tegen de geest van de wet. Om deze omzeiling tegen te gaan dringt zich feitelijk een herziening van de wetgeving op, en wel in de richting van een verruiming. Een kwaliteitsregeling voor alle kleine eigendommen die in huur worden gegeven dringt zich. De regelgeving van het Waalse Gewest ter zake kan hier tot voorbeeld dienen. In die zin zouden we de kwaliteitsnormen voor

gemeubelde kamers in Brussel de voorbode willen noemen voor kwaliteitsnormen voor alle huurwoningen.

3. Een regelgeving heeft weinig zin wanneer ze niet gekend is. Laat het voorbeeld van Brussel hiervoor best niet inspirerend werken. Er werd bij de totstandkoming op aangedrongen om hierrond een uitgebreide informatiekampagne te voeren. Het is bij enkele persconferenties gebleven. Gelukkig werd nog een brochure uitgegeven die bij de brandweer kan worden bekomen. Wel moet gezegd dat wat de wetteksten betreft, speciale inspanningen werden gedaan naar leesbaarheid, en dat daarbinnen het advies van de betrokken doelgroepen werd ingeroepen.

5. De vrees om de huurprijzen niet te sterk te laten stijgen lag aan de basis van de optie om de veiligheids- en kwaliteitsnormen zo minimaal mogelijk te houden, om de eigenaars niet in onnodige kosten te jagen, dus om dure investeringen te voorkomen. Ondanks de minimale normen blijkt de investering voor sommige eigenaars duur uit te vallen. Een eigenaar vertelde dat voor één woning met vijf kamers het in regel stellen met

deze ordonnantie 300.000 Bef heeft gekost.

Anderzijds waren de werken, vooral het beveiligen van de elektrische installatie noodzakelijk. Zonder de ordonnantie zou hij ze nooit hebben uitgevoerd.

In dit verband willen we hier ook wijzen op een typisch gebrek aan afstemming binnen het beleid. De ordonnantie stelde een premiesysteem in het vooruitzicht. Dit is er tot op heden niet gekomen. Dus, het Gewest maakt een wet, maar laat na de voorwaarden te creëren voor een optimale werking, in dit geval middelen voor renovatie en uitvoeren van aanpassingswerken. Tot op heden werden evenmin dergelijke middelen vrijgemaakt voor sociale verhuurkantoren, terwijl deze vaak als opvang dienen voor wie niet in privé- of sociale huisvesting terecht kan.

De normen zelf zijn toch ingewikkeld en moeilijk te hanteren gebleken. Dit heeft te maken met een federale normering inzake brandbeveiliging. Het is onmogelijk deze federale basisnormen te ontcrachten.

De te volgen procedure met controle door brandweer en architect is vrij omslachtig en duur. Een minder duur alternatief, bv. ambtenaar van het gewest, is wenselijk.

6. Ondanks de ordonnantie merken wij flagrante uitbuitingen. De ergste slachtoffers zijn huurders die niet in orde zijn met papieren, of wie tijdelijk huurt, voor de zéér korte duur van één of twee maanden, gastarbeiders. Er wordt geprofiteerd van hun situatie. Niet alleen is de woning van slechte kwaliteit, er worden woekerprijzen en een hoge garantie gevraagd. Pech wanneer je deze garantie wenst terug te vorderen.

Besluit

Ondanks deze bedenkingen is het goed dat er voor Brussel een ordonnantie bestaat. Alleen al het feit dat die er is, is belangrijk. Ze werkt als een stok achter de deur. Zelf hebben we bij eigenaars, na klachten van huurders tijdens de wintermaanden verwarming kunnen afdwingen. Zonder de ordonnantie was dit niet mogelijk.

Groepen die opkomen voor de belangen van de huurders hebben nu een instrument in handen.

We mogen er evenwel niet alles van verwachten. Deze ordonnantie mag zeker niet gezien worden als een oplossing voor het probleem van de gemeubelde kamers. Maar binnen de legale marges kan ze slechts werken wanneer voorzien wordt in begeleidende maatregelen van informatieve en financiële aard, terwijl procedures kunnen vereenvoudigd worden.

Tenslotte: De overheid kan er zich niet toe beperken ordenend op te treden via een regelgeving op de huisvestingsmarkt.

De minst weerbare dreigen overal uit de boot te vallen. De overheden moeten een eigen ruimte creëren waar in ons geval kamerbewoners op een menselijke manier kunnen wonen. Zoniet zullen we nieuwe problemen het hoofd moeten bieden: deze keer op de woonwagenmarkt.

Manu Aerden.

Van vrouwenhuurderswerking tot wijkgericht emancipatiecentrum !

Ervaringen uit de Begijnhofwijk.

De dynamiek van een opbouwwerkproject doet vaak zijwegen inslaan, die op hun beurt hoofdwegen worden. Een goed voorbeeld levert ons de Begijnhofwijk: uit een project rond begeleiding van huurders in de sociale huisvesting groeide een vrouwenwerking die onlangs in een zelfstandige vzw werd geconsacreerd. Het verhaal van hoe vrouwen zich organiseren in een multiculturele, „kansarme” wijk.

Enkele algemene kenmerken

De Begijnhofwijk situeert zich tussen het kanaal, de Dansaertstraat, de E. Jacqmainlaan en de Antwerpselaan. De politie doopte haar „Chicago”, naar een beruchte jeugdbende die jaren geleden werd opgerold. Deze naam, het synoniem van „vuilbakwijk”, zal later door de jongeren met fierheid worden gerecupereerd in een poging zich te ontdoen van het stigmatiserend karakter ervan. De Begijnhofwijk is ook „de wijk van het Klein Kasteeltje” of „de wijk van de vismarkt”, een wijk van contrasten waar kansarmen en „kanscreëerders” elkaar dagelijks kruisen op straat. In 1981 leefden in deze wijk 52 % Belgen, vnl. van oudere leeftijd, samen met 48 % jongere migranten. Tien jaar later is het aantal Belgen in dit hartje Brussel teruggelopen naar 46 % en het aantal migranten gestegen tot 54 %. Onder de migranten is de Marokkaanse gemeenschap met 33 % de grootste. Naast een serieuze vertegenwoordiging van de Spanjaarden, valt ook een stijging van het aantal zwart-Afrikanen op. Verder zijn de vluchtelingen en de illegalen niet weg te denken uit het straatbeeld en ook de zigeuners strijken elk jaar weer neer in het park van de Pantsertroupeensquare. De wijk telt veel laaggeschoolden en werklozen, jongeren haken af op school voor hun veertiende, en meisjes zijn minder in het hoger onderwijs vertegenwoordigd dan jongens.

De specifieke situatie van de vrouwen

De vrouwen van de Begijnhofwijk vormen geen homogene groep. Hun culturele achtergrond

verschilt, zelfs binnen eenzelfde nationaliteitsgroep. De meesten zijn jong en migrant, alhoewel we de iets oudere vrouwen en de bejaarde migrantenvrouwen niet mogen vergeten. Het lijkt ons belangrijk een onderscheid te maken naar nationaliteit.

De Marokkaanse vrouwen

De wijk is overwegend Marokkaans, met gesloten, gettoachtige trekken. Hierdoor worden traditionele standpunten over de rol en de plaats van de vrouw in het gezin en de samenleving enorm versterkt. Enerzijds voelen de vrouwen zich beperkt in hun bewegingsvrijheid. De cirkel waarin ze zich bewegen is „de wijk”, een stap hierbuiten zetten is angstaanjagend, of praktisch, vanwege hun rol in het gezin, niet te organiseren. Anderzijds kunnen zij zich binnen de wijk vrij bewegen en voelen dan ook een grotere behoefte aan ontmoeting dan de mannen, die binnen het cultureel patroon wel de mogelijkheid hebben buiten de wijk te circuleren.

De jonge ongetrouwde vrouwen

De jonge ongetrouwde vrouwen zijn ongeveer tussen de 18 en de 24 jaar oud. Over het algemeen sluiten zij eerder aan bij de meisjeswerking van Jongeren Chicago. Ze hebben te kampen met een hoge sociale controle vanuit de gemeenschap in de wijk en krijgen heel wat verantwoordelijkheden toegewezen binnen de familie. Meestal worden zij beschouwd als „interim-moeders”. Hun drang naar een eigen ruimte om zich te kunnen ontwikkelen is zeer sterk en dikwijls ook terug te vinden bij hun moeders. Sexualiteit blijft een taboe en de beleving ervan kan sociale uitsluiting tot gevolg hebben. Deze „meisjes” lijken over het algemeen voorbestemd tot een huisvrouwenbestaan, alhoewel een paar uitzonderingen die voortstuderen de regel bevestigen. Het afhaken op school is aanzienlijk minder bij meisjes dan bij jongens omdat de school voor de meisjes het enige middel is om te ontsnappen aan het traditionele rollenpatroon. Over het algemeen weten de meisjes zich gesteund door hun moeders, die hun eigen levensstijl niet herhaald willen zien in hun dochters.

De jonge getrouwde vrouwen

Door het huwelijk ruilt „het meisje” haar statuut in voor dat van „vrouw”. Sommige gehuwde vrouwen zijn nog maar net 18, nochtans lijkt het evident dat ze niet meer terug te vinden zijn bij de meisjeswerking van Chicago, maar wel bij de vrouwenwerking. Eens getrouwd verkleint de bewegingsruimte nog meer en verhoogt de sociale druk. De „foulard” wordt door menige vrouw gedragen omdat hij paradoxaal genoeg een vorm van bewegingsvrijheid schenkt binnen de cirkel van de eigen wijk. „We dragen hem, want dan worden we met rust gelaten door (onze) mannen ...”, is de redenering die vrouwen dikwijls maken om zichzelf de kans te geven in de eigen wijk buitenshuis contacten te leggen. Verder is het belangrijk aan te halen dat deze jonge vrouwen soms eerste generatie-migranten zijn die via een huwelijk naar België zijn gekomen. De verschillen met vrouwen van de tweede generatie laten zich voelen. Culturele verschillen worden niet altijd bepaald door de nationaliteit. De meeste van deze vrouwen zijn laaggeschoold, sommige analfabeet. Het is dan ook niet verwonderlijk dat deze vrouwen een enorme leergierigheid aan de dag leggen. Een verlangen naar scholing en vorming is onmiskenbaar.

De vrouwen van de middelleeftijd

Over het algemeen staat de vrouw in voor de opvoeding van de kinderen. De schoolproblematiek ligt haar dan ook nauw aan het hart. Zij ziet haar kinderen afhaken op school, wordt geconfronteerd met de stijgende delinquentie in de wijk en beseft maar al te goed dat de toekomst die voor haar kinderen is weggelegd verre van rooskleurig is.

De alleenstaande vrouwen

In de NIS-sector A24 Varkensmarkt en A83 Jacquemain West zijn deze vrouwen sterk vertegenwoordigd. Eén op zes vrouwen is weduwe of gescheiden. Alleenstaande vrouwen worden min of meer uitgestoten door de gemeenschap, ze hebben gefaald in het vervullen van hun rol als echtgenote en bekleden dan ook geen echte positie meer. Bij deze vrouwen is de vraag naar tewerkstelling reëel, meestal hebben zij een gezin te onderhouden dat financieel niet meer kan terugvallen op de vader.

De zwart-Afrikaanse vrouwen

Het aantal zwart-Afrikaanse vrouwen, een groep op het randje van de legaliteit, groeit gestaag aan. Vooral de Congolese (voormalig Zaïrese) vrouwen

zijn sterk vertegenwoordigd.

Ze zijn onder te verdelen in twee categorieën: de erkende vluchtelingen en de illegalen.

Hun vragen en noden liggen op een heel ander vlak dan die van de Marokkaanse vrouwen.

Meestal zijn ze op zoek naar werk of naar zeer concrete vormingen die op korte termijn kunnen uitmonden in een financiële bijverdienste, zoals naaien, pedicure, haarkappen, Verder hebben ze soms concrete noden met betrekking tot gezondheidszorg en huisvesting.

Ze kunnen zich vrij bewegen in en buiten de wijk en ze gaan op een heel andere manier om met mannen en met sexualiteit. Nochtans staan ook veel vrouwen er alleen voor, in het Afrikaans recht krijgen de kinderen de naam van de moeder, wat veel zegt over de rol van de vader wat betreft hun opvoeding.

De Zuid-Amerikaanse vrouwen

Het gaat hier om een minderheid in de wijk die echter duidelijk zichtbaar aanwezig is. Ze verblijven hier meestal wel legaal en integreren zich over het algemeen goed in de wijk. Ze zijn mondig en een traditie van wijkwerking en solidariteit is hen niet vreemd. In deze samenleving zijn ze erin geslaagd het machisme om te buigen tot een bevredigend modus vivendum. Ze zijn vooral geïnteresseerd in vorming en ontmoeting.

Andere

Ook Turkse, Pakistaanse en Amerikaanse vrouwen laven eerder als enkelingen tussen de andere grotere groepen. De Belgische vrouwen daarentegen zijn in verhouding toch al een „groep” te noemen.

Aandachtspunten

Nood aan ontmoeting, aan sociale, vormende en animatie-activiteiten

Vanuit elk van de hierboven beschreven groepen komt de nood aan ontmoeting naar voor, het sterkst vanuit de Marokkaanse vrouwengroep, het minst vanuit de zwart-Afrikaanse groep. Deze ontmoeting kan gezien worden als het zoeken naar een eigen identiteit binnen de Belgische samenleving. Belangrijk hierbij is de vrouwen toe te leiden naar zelforganisatie. Het stimuleren van vrijwilligerswerk en het vormen van kaderleden is een essentiële, doch niet-evidente stap binnen dit educatief proces.

De drang om te „leren” is bij elke groep te onderkennen en een uiterst positieve stimulans voor de vrouwen. Het aanbieden van vormende activiteiten heeft een zeer valoriserend effect. Verder zijn wonen, woonomgeving en gezondheid de sociale thema's die steeds weer opduiken in gesprekken.

Nood aan begeleiding wat betreft de schoolproblematiek

Deze vraag leeft in alle groepen, maar het sterkst bij de Marokkaanse gemeenschap.

Een andere manier van opvoeden

Algemeen kunnen we stellen dat het Marokkaanse opvoedingssysteem uitgaat van andere premissen dan het onze. Zo is algemeen aanvaard dat de ouders hun kind „afstaan” aan de leraar, die dan ook belast wordt met het volledige opvoedingsproject. Verder kennen Marokkanen veel minder het kerngezin zoals dat bij ons bestaat (vader, moeder, kinderen). De kinderen worden opgevoed door de ruime familie, van grootouders, grote broers en zussen tot neven, nichten, ooms en tantes. Deze andere benadering van opvoeding botst dikwijls met de Belgische schoolcultuur, waar de ouders als de eerste opvoeders worden beschouwd.

Het taalprobleem

De ouders zijn dikwijls de taal waarin het onderwijs van hun kind wordt gegeven, niet genoeg machtig. De vaders zijn vrijwel afwezig in de schoolopvoeding van hun kinderen en de moeders zijn dikwijls analfabeet of spreken niet genoeg Frans of Nederlands. Ze voelen zich machteloos en kunnen hun kinderen niet de nodige steun aanbieden op studiegebied.

Het probleem van de scholen

De scholen zien zich geconfronteerd met een problematiek die hen overstijgt. Het wordt steeds moeilijker de kwaliteit van onderwijs te garanderen. De Franstalige scholen zijn verworpen tot „écoles poubelles” waar leerkrachten zich met moeite staande kunnen houden en de Nederlandstalige scholen zien stilaan hun schoolcultuur overhellen naar het Frans.

Nood aan opleidings- en tewerkstellingsmogelijkheden voor vrouwen

Voor de alleenstaande moeders voelen deze nood het scherpst aan. Maar ook andere jonge vrouwen gaan meer en meer op zoek naar werk dat combineerbaar is met hun rol in het gezin. De redenen zijn uiteenlopend: uit financiële noodzaak, omdat de mannen dikwijls zeer moeilijk werk vinden, maar ook omdat werken gezien wordt als een essentieel onderdeel van de persoonlijkheidsvorming. De vrouwen zijn er zich van bewust dat opleiding een voorwaarde is voor tewerkstelling. Met deze motivatie worden ook dikwijls Nederlandse lessen gevolgd.

Algemene doelstelling en keuzes

De algemene doelstelling werd samen met de vrouwen opgesteld op een programmatie-vergadering. Iedereen was het erover eens: we willen opkomen voor de rechten en belangen van vrouwen, in openheid voor alle culturen en nationaliteiten en met speciale aandacht voor vrouwen in moeilijke situaties. Deze doelstelling, van onderuit geboren en bediscussieerd, wordt gedragen door de hele vrouwengroep.

De opbouwwerkster stimuleerde het proces naar zelforganisatie en ontwikkeling: naast de nadruk op attitudes, orde, structuur en het zichzelf leren organiseren, werden vertegenwoordigers uit de groep gekozen om, samen met professionelen, deel te nemen aan de stuurgroep van het project. Men koos expliciet voor „mondige” vrouwen, „vrouwen die het goed konden uitleggen”, en gaf hen alle vertrouwen. Deze Marokkaanse vrouwen bleken ideale brugfiguren tussen de Belgische en de Marokkaanse gemeenschap. Door vele individuele gesprekken met de opbouwwerkster voor en na de stuurgroepvergaderingen groeiden zij zienderogen in hun manier van denken en vergaderen. Het samenzitten met professionelen valoriseerde hen als ervaringsdeskundigen en de twee verschillende beginsnelheden werden vrij snel gelijkgeschakeld. Participatie werd dus van bij de start op alle niveaus ingebouwd: plannings- en evaluatiemomenten met de vrouwen werden georganiseerd om zo de inspraak op deelnemers-niveau te verzekeren, een regelmatig overleg met de vrijwilligers, over het algemeen de sterkere vrouwen uit de doelgroep zelf, vindt plaats en ook bij de sturing van het project zijn de vrouwen vertegenwoordigd.

Het werken met vrijwilligers van de doelgroep zelf is ook een expliciete keuze geweest. Als vrouwen het belangrijk vinden zich te ontwikkelen, moeten zij er zich ook voor kunnen engageren. Deze vrijwilligerswerking kwam moeizaam op gang, op bepaalde momenten leek het verleidelijk met „Belgische” vrijwilligers op een sneller tempo op te starten. Nochtans heeft het de moeite geloond „te wachten”, de vrouwen dragen hun eigen werking nu van onderuit mee. Zowel diegenen die verantwoordelijkheid dragen als de anderen voelen zich benaderd vanuit hun capaciteiten en niet vanuit hun defecten. Verder werd gekozen voor nationaliteitsgemengde groepen en indien mogelijk een nationaliteits-gemengd team. In een multiculturele samenleving moet men in een geest van tolerantie leren omgaan

met elkaar. Bovendien wees de ervaring uit dat de cultuurgemengde groepen over het algemeen beter draaien omdat ze zich minder fixeren op de sociale controle van de eigen culturele groep en omdat de vrouwen op een zeer informele manier in contact komen met andere levenswijzen.

Nochtans houdt een volgende keuze de balans in evenwicht: vrouwen moeten zichzelf kunnen zijn, vanuit hun eigen culturele achtergrond en in respect voor andere culturen. In een Marokkaanse wijk betekent dit de mogelijkheid openhouden „onder vrouwen” te kunnen zijn, wat natuurlijk niet belet dat andere groepen, zoals bv. de zwart-Afrikaanse, „geslachtsgemengde” activiteiten kunnen voorstellen. De vrouwen kozen zelf duidelijk voor een „gemengd” huis, waar mannen en vrouwen elk in hun eigen lokalen kunnen deelnemen aan activiteiten.

Zoals in de doelstelling reeds vernoemd, is er een bijzondere aandacht voor vrouwen in moeilijke situaties. De kansarmoedeproblematiek ligt ons

nauw aan het hart en we willen er in de eerste plaats zijn voor vrouwen in problemen. Dit wil echter niet zeggen dat we andere vrouwen weren, we vinden het belangrijk „sterkeren” en „zwakkeren” te mengen zodat een sociaal netwerk kan ontstaan. Tenslotte kiezen we voor een in de wijk ingeplante werking, die daarom niet enkel wijkgebonden is. Vrouwen komen soms vanuit andere wijken om aan de sociale controle te ontsnappen, en we proberen de stap buiten de eigen wijk ook voor wijkbewoonsters te stimuleren. Het doorbreken van het getto is een belangrijk werkdoel.

Historiek van de vrouwenwerking in de Begijnhofwijk

In 1992 ging in de Begijnhofwijk het project „Sociale Begeleiding Blokken” van start. Dit project concentreerde zich op twee sociale wooncomplexen van de Brusselse Haard: Houthulst en Timmerwerf. Het stelde zich tot voornaamste doel te werken aan de communicatie tussen de huurders en de huisvestingsmaatschappij en tussen de huurders onderling, zodat een goed beheer met inspraak van de huurders het resultaat zou zijn. RisoBrussel stelde hiervoor een voltijdse mannelijke opbouwwerker en een halftijdse vrouwelijke opbouwwerkster ter beschikking, feit dat al gauw belangrijk zou worden. Op de allereerste huurdersbijeenkomsten waren namelijk uiterst weinig vrouwen aanwezig, terwijl zij toch de groep waren die het meest met de huisvestingsproblemen geconfronteerd werden. Ze traden ook dikwijls op als woordvoerder van de familie ten opzichte van de huisvestingsmaatschappij. Inspelend op de culturele gevoeligheden, werd een parallelle huurderswerking mannen en vrouwen in het leven geroepen, de mannengroep onder leiding van de mannelijke opbouwwerker, de vrouwengroep onder leiding van de vrouwelijke opbouwwerkster. Na een jaar werken was de vrouwenhuurderwerking de dragende groep van het project geworden: de vrouwen namen deel aan de stuurgroep, ze stelden knelpuntenagenda's op en gingen over bepaalde punten onderhandelingen aan met de huisvestingsmaatschappij, nadat zij andere huurders hiervoor hadden gemotiveerd. In overleg met huurders en huisvestingsmaatschappij werd de functie van „blokverantwoordelijke” gecreëerd, stoelend op de vrijwillige inzet van huurders en aanvullend bij de consierge functie. Deze „blokverantwoordelijken” waren meestal ook vrouwen. In 1994 wordt de

vrouwenhuurders-werking dan ook als project erkend door het Brussels Gewest onder Integratie en Samenleven.

In 1995 is er een evolutie in de doelstelling te merken. Naast de huurderswerking, die zich op dat moment meer toespitst op de renovatie van het Houthulstboscomplex, wordt op vraag van de vrouwen een begin gemaakt met een aanbod aan sociale, vormende en ontmoetingsactiviteiten. I.s.m. Brusselleer wordt Nederlandse les gegeven aan moeders wiens kinderen naar Nederlandstalige scholen gaan, en de naailes evolueert naar een uitvalsbasis voor het ontwikkelen van nieuwe ideeën en het zoeken naar gemotiveerde vrijwilligers. Vanaf dit moment is er sprake van een vrouwenwerking, nog steeds onder begeleiding van een halftijdse vrouwelijke opbouwwerker. In 1996 verruimt het project zich en draagt op het aanvraagformulier van Integratie en Samenleven de naam „Wijkgerichte ontmoetingsplaats”. Een aantal jaar ervaring hadden duidelijk gemaakt dat laagdrempelige ontmoetingsplaatsen onontbeerlijk zijn om projecten te doen slagen. Een programma voor vrouwen, voor mannen en rond schoolopbouwwerk wordt ingediend. Doordat slechts een halftijdse kracht wordt toegekend, komt het accent op de vrouwen te liggen, rond de schoolproblematiek wordt het waakvlammetje aangehouden en rond mannen wordt quasi niet gewerkt. Ondertussen gaat het over een 50 à 60 vrouwen die regelmatig naar de activiteiten komen. Naast drie groepen naailes, zijn er twee groepen Nederlands, een groep turnen, een groep rijbewijs en worden er tevens informatie-namiddagen over gezondheid en juridische vragen georganiseerd. De huurderswerking wordt, in overleg met de vrouwelijke opbouwwerker, verder opgevolgd door de mannelijke opbouwwerker. Na een aantal jaar 'gescheiden' werken lijkt een 'gemengde' werking dan toch weer mogelijk. De vermoedelijke reden: door de renovatie van het Houthulstboscomplex bleek het moeilijker een echte groepswerking rond blokbeheer op te zetten en vooral individuele contacten met de opbouwwerker omtrent persoonlijke situaties, mutaties, transitregelingen en verhuizen, wonnen aan belang. De vrouwen hadden geen enkele weerstand tegen deze eerder individuele contacten, de weerstand tegen een geslachtsgemengde groepswerking bleef echter te onderkennen. Rond de schoolproblematiek werd niet meer dan een waakvlammetje aangehouden, de moeders konden in de vrouwenwerking terecht voor

individuele problemen met schoolgaande kinderen en een samenwerkingsverband met Jongeren Chicago kreeg vorm op het terrein. Contacten met PMS en met de scholen werden voorzichtig gelegd, de vrouwenwerking nam deel aan de participatieraad van Maria Boodschap als vertegenwoordiger van de lokale gemeenschap. Verder werden de eerste prille passen gezet op het „culturele” vlak, een projectje samen met de Beursschouwburg bracht de vrouwen in contact met een ander netwerk uit hun wijk. Ook weekte de film „Un Été à la Goulette”, die we samen met andere vrouwenwerkingen gingen bekijken, heel wat discussie los en het contact met andere werkingen hielp de vrouwen hun gezichtspunten te verruimen. Samenwerkingsverbanden zijn er met Brusselleer, Jongeren Chicago, Kind en Gezin, LISA, Le Cactus, beginnende contacten met de Beursschouwburg, KAV, KWB19 en Impuls.

het is er kleurig, de zwart-Afrikaanse vrouwen, anders altijd in jeans, hebben voor de gelegenheid hun nationale klederdracht aangetrokken, alle nationaliteiten zijn vertegenwoordigd en iedereen neemt op een gedisciplineerde wijze om de beurt het woord. Zelfs vrouwen die zich zeer moeilijk uitdrukken willen hun duit in het zakje doen. Het resultaat is navenant: een paar maand later wordt een voltijdse kracht toegewezen aan de vrouwenwerking. Op dit moment beslist RisoBrussel dat het voor de werking tijd is om onafhankelijk te worden. De vzw Camelia, wijkemancipatiecentrum, wordt opgericht. In de raad van beheer wordt gesteld dat de vrouwelijke dynamiek van het project moet behouden blijven: de voorzitter, alsook tweederde van de leden, zullen vrouwen zijn. Camelia trekt het spoor van de „wijkgerichte ontmoetingsplaats” door, maar gaat nog een stap verder: ze wil een centrum worden waar kan gewerkt worden aan de „emancipatie van de wijk”, oftewel aan de emancipatie van de verschillende groepen die in de wijk aanwezig zijn, en dit in een perspectief van wijkontwikkeling. De raad van beheer bestaat uit mannen en vrouwen, uit Marokkanen, een zwart-Afrikaanse, een Algerijnse, een Spaanse en een paar Belgen. Geen echte zelforganisatie dus, maar een mengvorm die aansluit bij één van de inhoudelijke keuzes: de keuze om de nationaliteiten van bij het begin op alle niveaus te mengen, en tevens een organisatie waar ook de mannen hun plaats zouden kunnen vinden.

Camelia, een bloem, een boek en nu ook een wijkemancipatiecentrum, heeft nog een lange weg voor de boeg: de start is gegeven !

Veerle Van Leeuw

vzw Camelia, wijkemancipatiecentrum

Reeds eind 1996 barst de vrouwenwerking uit haar voegen. Een halftijdse kracht is onvoldoende om een zinnig antwoord te geven op de vragen van de vrouwen. Na een emotioneel wedervaren besluiten de vrouwen begin 1997 een brief te schrijven naar Vic Anciaux om hem dit te signaleren. Een bezoek van zijn kabinet volgt, de vrouwen voeren zelf het woord en leggen uit waarom ze een voltijdse kracht noodzakelijk vinden. Het activiteitenzaaltje zit afgeladen vol,

Thuiszorgdecreet baart dienstencentra zorgen

Consternatie

In de laatste week van maart werden wij – en wij, dat zijn de zes erkende Brusselse dienstencentra, verenigd in het *Brussels Overleg Dienstencentra* – op een eerder toevallige wijze, via via, geconfronteerd met een nota van Luc Martens, Vlaams minister van Cultuur, Gezin en Welzijn. Deze nota droeg als titel: *Decreet op de thuiszorg Concepttekst* (dd.13-03-97) en was, luidens de inleiding, opgevat als een oriëntatienota over de uitgangspunten en krachtlijnen van het Vlaams thuiszorgbeleid. Verder stelde de minister, in zijn onderhand gekende aanpak, dat hij op korte termijn de ontwerp teksten van een thuiszorgdecreet aan de Vlaamse regering wenste voor te leggen. Daarom, nog steeds dixit de minister, was het van groot belang hem vóór 30 maart 1997 opmerkingen en eventuele aanvullingen over te maken. Wij blij. Hadden we niet nog maar pas deelgenomen aan een beurs van het Brussels Overleg Thuiszorg (BOT) waarin we de rol van het dienstencentrum in de organisatie van de thuiszorg uit de doeken hadden gedaan. Dat we eerder toevallig en laattijdig over deze kabinetsarbeid werden ingelicht, leek ons secundair. Immers, (bejaarden-) zorg maakt deel uit van het activiteitenpakket van dienstencentra, maar in onze opvatting wordt de functie van een dienstencentrum, opgevat als buurtgericht bejaardenwerk, veel ruimer geconcipieerd. Verder vallen de dienstencentra in Vlaanderen onder het decreet op de bejaardenvoorzieningen (1985), decreet welke minister Rita Steyaert van baanbrekende uitvoeringsbesluiten voorzag.

Groot was onze verbazing, onze consternatie, toen we bij lectuur gaandeweg beseften dat in deze conceptnota over de dienstencentra in hun huidige vorm feitelijk de doodsklok geluid werd en dat we hier, door de manier waarop het kabinet met het werkveld communiceert, te maken kregen met een executie, zonder vorm van proces, standrechtelijk.

Dit vraagt natuurlijk enige uitleg. Iedereen vindt het belangrijk dat, gelet op onder meer demografische trends en de betaalbaarheid van onze verzorgingsstaat, de thuiszorg een regelgeving behoeft waarin goede organisatie, programmatie en coördinatie hand in hand gaan.

Wij zullen de laatste zijn om (confer hoger) te beweren dat dienstencentra in de thuiszorg geen rol te vervullen hebben. Of het leven zo simpel in mekaar zit, dat het voldoende is om in zijn concept een voorziening *thuiszorgcentrum* te bedenken (die, het moet gezegd, heel wat functies van de dienstencentra in zich draagt) om daaruit te concluderen dat er opheffingsmaatregelen moeten komen voor o.a. de dienstencentra, is een vraag waarop wij na lectuur van de conceptnota ontkennend menen te moeten antwoorden.

Een voorontwerp van decreet op de thuiszorg

We stellen voor om onze argumenten te laten vooraf gaan door een kijkje op de inzichten van de minister. Wij stellen voor dat niet te doen aan de hand van de conceptnota, maar wel aan de hand van het *voorontwerp van decreet betreffende de thuiszorg*. Sedert 14 mei bestaat er immers een heus voorontwerp van decreet. Dit voorontwerp is er gekomen na de „bevragingsronde” van maart. Op het ogenblik dat we dit schrijven (23 mei) hebben wij een officiële uitnodiging in handen om tegen 28 mei reacties schriftelijk in te leveren en deze desgevallend mondeling te komen toelichten. In dat opzicht verkeren de dienstencentra in het bonte gezelschap van dagcentra, diensten voor gezins- en bejaardenhulp, poets-, oppashulp, klusjesdiensten, kortopvang, thuiszorggebruikers, verenigingen van vrijwilligers, samenwerkingsinitiatieven, thuisverpleegkundigen, huisartsen, paramedici,

Wat nu het voorontwerp betreft: het decreet heeft de uitdrukkelijke bedoeling een kaderdecreet te zijn. Met andere woorden, de punten en de komma's van dit decreet evenals de interpretaties waarvoor het nu nog ruimte biedt, zullen in de uitvoeringsbesluiten worden vastgelegd.

In het kort komt het hier op neer dat organisaties, actief in de welzijns- en gezondheidssector, binnen een door de Vlaamse regering bepaalde programmatie kunnen worden erkend als één van de vijf voorzieningen of structuren die in het decreet worden omschreven. Het gaat hier om (1) verenigingen van mantelzorgers, (2) diensten voor thuiszorg, (3) thuiszorgcentra, (4) kortverblijven en (5) samenwerkingsinitiatieven inzake thuiszorg. Deze kunnen, binnen de (beruchte) perken van de begrotingskredieten en de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt, worden betoelaagd. Wat ons om hoger vermelde reden als voorziening meest interesseert is het thuiszorgcentrum, dat gedefinieerd wordt als „een voorziening die aan het natuurlijk thuismilieu van de gebruiker georganiseerde thuiszorg biedt”.

Deze opdracht gebeurt door middel van

- a) het opzetten van acties met een preventief en begeleidend karakter met betrekking tot factoren of situaties die als bedreigend voor de zelfzorg en de mantelzorg worden ervaren. Dit veronderstelt minstens het bieden van informatie, advies en voorlichting, vorming, sociale en materiële ondersteuning;
- b) het coördineren van de organisatie van de vrijwilligerszorg en dit minstens op het vlak van oppashulp, klusjesdienst, boodschappendienst en minder-mobielenvervoer;
- c) het bieden van mogelijkheden ten behoeve van het overleg rond concrete zorgsituaties op vraag van een gebruiker, een mantelzorger, een vrijwilliger en/of een professionele zorgverlener.

Er zal (art. 17) verder bepaald worden met welke werkzaamheden een thuiszorgcentrum kan worden belast. De conceptnota van 13 maart was op het vlak van taken en functies iets duidelijker. Daar werden een 5-tal functies onderscheiden:

Materiële ondersteuning

Dit houdt in een minimaal vast dienstenpakket, onder andere: organisatie van de welzijns-alarmering; warme maaltijden aan huis; uitleendienst; minder-mobielenvervoer; boodschappendiensten; klusjesdienst; advies voor aanpassing van de woning.

Sociale ondersteuning

Het centrum organiseert zelf of brengt in bereik activiteiten die het doorbreken van het sociale isolement van de thuiszorggebruiker en/of zijn mantelzorg beogen.

Informatie en voorlichting

Het centrum informeert en/of licht de gebruiker van thuiszorg en/of zijn mantelzorg in over allerlei aspecten van hulp- en dienstverlening.

Vorming

Het centrum organiseert of brengt in bereik vorming of ondersteunende bijeenkomsten ten behoeve van de informele zorgverleners.

Vrijwilligerswerk

Het centrum organiseert zelf of coördineert het vrijwilligerswerk ten behoeve van de zorg aan huis.

In deze opsomming klinken duidelijk echo's door van de tekst die in het decreet op de bejaardenvoorzieningen van 5 maart 1985 onder

het hoofdstuk Erkenning en Subsidiëring van de werking van dienstencentra te lezen valt.

Zo denkt het kabinet Martens er ook over, vermits in het voorontwerp van decreet op de thuiszorg onder de opheffings- en slotbepalingen in art. 18 gesteld wordt: „het decreet inzake voorzieningen voor bejaarden, gecoördineerd op 18 december 1991, wordt opgegeven voor wat de dagverzorgingscentra en de dienstencentra betreft.”

Het is precies deze laatste formulering die bij de Vlaamse Vereniging voor Dienstencentra (VVDC) en met enige vertraging naar het einde van maart toe ook bij ons is ingeslagen als een bom.

Kritische geluiden

Het Brussels Overleg Dienstencentra heeft, noodgedwongen laattijdig, haar reactie ten aanzien van de conceptnota op het kabinet afgeleverd. Hier nemen we ons voor niet het in de conceptnota en voorontwerp van decreet ontwikkelde concept van thuiszorg te becommentariëren, wel deze elementen die repercussies hebben op bestaan en functioneren van dienstencentra in hun huidige vorm.

1. Eerst een paar woorden over procedures tijdens een beleidsvoorbereidende fase. De VVDC is ruim 1 jaar geleden gestart met een bezinning over een toekomstig profiel van dienstencentra. Daar zijn teksten rond gemaakt, die ook aan de verantwoordelijke minister werden bezorgd. We kunnen alleen maar vaststellen dat daar bijzonder weinig, om niet te zeggen geen echo's van terug te vinden zijn in de ontwerp teksten. Men zou op zijn minst een evaluatie van de werksoort dienstencentra mogen verwachten en een argumentatie waarom ze ten voordele van thuiszorgcentra moeten verdwijnen. Op 13 maart wordt een conceptnota openbaar gemaakt met de vraag om daar voor het einde van de maand op te reageren. Deze tekst bereikt ons „en stoemmelings”, toevallig op 25 maart en daarin moeten de betrokken centra lezen dat ze opgeheven worden De Brusselse dienstencentra worden in de week van 12 mei op het kabinet gehoord. Ook de VVDC werd ontboden maar dat gesprek ging uiteindelijk niet door Op 14 mei wordt het voorontwerp vrijgegeven met opnieuw de vraag daar op 28 mei op te reageren Men zegt ons dat het een eerste versie is. Anderzijds zou het kaderdecreet naar

verluid voor de parlementaire vacantie rond moeten zijn. Waarom deze overhaasting ? Wat wordt met de verwachtingen van de dienstencentra gedaan ?

2. Men heeft een kaderdecreet voor ogen. Het zwaartepunt van de uitwerking ligt in dat geval bij de uitvoeringsbesluiten terwijl het decreet zich beperkt tot algemene lijnen en termen die eng of breed kunnen ingevuld worden (bv.: de term „preventie”). Tijdens het onderhoud op het kabinet kregen we de indruk dat er bij het opstellen van de uitvoeringsbesluiten veel mogelijk is. Er is natuurlijk geen garantie dat het daadwerkelijk ook zo zal zijn. Instemmen met de grote lijnen van een kaderdecreet zou kunnen betekenen dat men zich laat paaien met belofte om uiteindelijk, als het er op aan komt, met lege handen te blijven staan.

3. Wat nu de grond van de zaak betreft: met het thuiszorgdecreet zoals het nu voorligt, vrezen wij een reductie van ons profiel, een herleiding en inpassing in het loutere zorgmodel. Wie de dienstencentra in Brussel van nabij bekijkt, zal merken dat zij schatplichtig zijn aan het competentie model in de visie op senioren en in de uitbouw van voorzieningen voor en met senioren. Animatie, vorming, informatie, belangenbehartiging, wijkgericht opbouwwerk: het zijn de pijlers waarop het dienstencentrum naast het aanbieden van diensten – de zorg – steunt. In die zin bekommeren de Brusselse dienstencentra in de achtergestelde wijken zich ook om de woon- en leefproblemen van senioren, ook van zij die (nog) niet zorgbehoevend zijn. Bovendien opereren ze vaak bij individuen in een fase die aan de zorgbemiddeling voorafgaat (bv.: het scheppen van orde in het leven van een beginnend dementerende is voorafgaande voorwaarde opdat de thuiszorg gecoördineerd op het toneel kan verschijnen). Competentie model en zorgmodel: dienstencentra putten uit beide bronnen. Het voorontwerp van decreet op de thuiszorg stelt de zorg centraal. In de functies van het thuiszorgcentrum schuilt er wel interpretatieruimte voor andere dan zorgfuncties, maar uiteindelijk zorgt alleen de naam al voor een onaanvaardbare reductie.

4. Voorlopig valt weinig te zeggen over het overeind blijven van een andere peiler waarop het dienstencentrum steunt, nl. zijn buurt- of wijkgerichtheid. Het is precies deze wijk- of

buurtgerichtheid die enerzijds een laag-drempeligheid waarborgt, anderzijds een brede functie-invulling mogelijk maakt. Veel zal afhangen van de programmatienormen die men via de uitvoeringsbesluiten zal uitwerken.

5. De meest in het oog springende noodzaak voor een doorgedreven uitbouw van de thuiszorg is de vergrijzing/verwitting van de bevolking. De probleemstelling in de conceptnota, een soort memorie van toelichting, wordt terecht rond de bevolkingsveroudering uitgebouwd.

Met name in het gedeelte dat handelt over de diensten voor thuiszorg wordt de categoriale invalshoek enorm verbreed (kraamverzorging, gehandicapten, alleenstaanden, kansarmen) en niet beperkt tot ouderen alleen.

Onze vraag is: welke repercussies heeft dit op het doelpubliek van het thuiszorgcentrum. Wordt dit voor alle soorten groepen open gesteld? De ervaringen uit de dienstencentra leren dat vermenging tot spanningen leidt. We stellen het probleem. Er moet grondig over nagedacht worden. Thuiszorg voor zeer uiteenlopende doelgroepen stelt hoge eisen inzake accommodatie en personeelsomkadering. Het is bijvoorbeeld geen evidentie Belgische bejaarden en migrantenvrouwen met kinderen in een beperkte materiële setting te bedienen, alle goede intenties met betrekking tot integratie ten spijt. Het personeel moet ook voldoende deskundig zijn om zich naar de specifieke noden van diverse doelgroepen te richten. Zich richten op „de” bevolking gaat uiteraard beter als men zich beperkt tot individuele zorgverstrekking, wat in de traditionele thuiszorg primeert.

6. We hebben vragen bij het pluralistisch karakter van de thuiszorgcentra zoals deze in het voorontwerp worden geconcipieerd. Het hoort tot het zelfbeeld van dienstencentra zich open en pluralistisch op te stellen, d.i. er te zijn voor alle senioren, ongeacht filosofische en ideologische overtuiging. Dit pluralisme naar de gebruiker toe vinden we terug in artikel 6 punt 3 van het voorontwerp: „(de georganiseerde thuiszorg) gaat gepaard met respect voor de persoonlijke levenssfeer en de ideologische, godsdienstige en filosofische overtuiging van de gebruikers en zijn mantelzorgers.”

De pluralistische beheersstructuur van thuiszorgcentra is een ander paar mouwen. Te vrezen valt

dat het decreet zich neerlegt bij de bestaande, verzuilde toestand die er in het verleden al vaker voor heeft gezorgd dat initiatieven van divers plimage op een beperkt territorium vechten voor de ziel van de gebruiker.

7. Eén van de verdiensten van Rika Steyaert is ongetwijfeld geweest dat zij voor het eerst in welzijnsdecreten het belang van gebruikersparticipatie in beheer en uitbouw van voorzieningen wist te waarderen. Wat de dienstencentra betreft stond haar de centrumraad voor ogen. Daarin hadden vertegenwoordigers zitting van de gebruikers, van lokale afdelingen of groepen van erkende organisaties voor sociaal-cultureel vormingswerk voor volwassenen in verenigingsverband, die zich inzonderheid richten tot bejaarden, van verenigingen en voorzieningen die zich plaatselijk met bejaarden inlaten (artikel 10 & 2 van het decreet van 5 maart 1985). Dergelijke centrumraad honoreert niet enkel de inbreng van de gebruiker, het biedt ook mogelijkheden dat organisaties van uiteenlopend ideologische en filosofische overtuigingen samenwerken aan de uitbouw van een gemeenschappelijk project.

Het ter discussie staande voorontwerp is ter zake veel vager. Men heeft er het raden naar hoe de voorzieningen van de georganiseerde thuiszorg (...) goede communicatie, samenspraak en overleg met en tussen de gebruiker, de informele en de formele zorgverleners (artikel 7) zullen organiseren of hoe ze samen met de gebruiker en/of de mantelzorgers, verantwoordelijk zullen zijn voor de zorgafstemming (artikel 11, 1).

8 Over Brussel tenslotte valt weinig te zeggen ? Weinig omdat – voorlopig althans – Brussel quasi afwezig is in het debat. Weinig omdat men er op het kabinet Martens blijkbaar vanuit gaat dat wat goed is voor Vlaanderen, ook goed is voor Brussel. Met andere woorden, in het voorontwerp wordt momenteel met geen woord over één of andere specifieke regeling voor Brussel gerept.

Actie

Op 13 mei ll. werden we op het kabinet voor een onderhoud uitgenodigd. Het voorontwerp van decreet lag dan bij wijze van spreken reeds bij de typiste. De tekst is niet van die aard dat het onze ongerustheid zou wegnemen. Af te wachten valt wat de reacties die tot 28 mei konden worden ingebracht (het moet allemaal snel gaan) nog aan wijzigingen zullen opleveren.

De indruk over-heerst dat de relatief kleine, op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap te verwaarlozen en niet bij de zuilen aanleunende sector van de dienstencentra vormalen dreigt te worden tussen de pletmolen van grote, zuilgebonden organi-saties uit de verzorgingswereld. In elk geval wordt alle hens aan dek geblazen en staat de maand juni in het teken van de actie. De VvDC wordt hierbij gesteund door de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten, die de verdwijning van de dienstencentra onaanvaardbaar vindt en inzake voorzieningen pleit voor 4 korven: dienstencentra naast diensten voor thuiszorg, kortopvang en samenwerkings-initiatieven inzake thuiszorg. (ast)

Naschrift

Verrast door de onrust in het werkveld heeft Minister Martens gesprekken in het vooruitzicht gesteld. Het ligt niet in zijn bedoeling de dienstencentra af te schaffen. Integendeel, ze zullen opgewaardeerd worden. Bedoeling zou zijn om in het decreet 3 korven te voorzien. In de korf „steunpunt in de thuiszorg” zou onderscheid gemaakt worden tussen dienstencentra en thuiszorgcentra. Van een Brussels luik verder geen nieuws. (18.06.1997)

Opbouwwerk in 1996

Verslag van een werkjaar

Naar jaarlijkse traditie proberen we hieronder de belangrijkste gegevens uit de werking van Riso-Brussel in een moreel jaarverslag te bundelen. In 1996 werd het derde meerjarenplan afgerond. In de praktijk van alle dag, in de projecten dus, valt daar niet veel van te merken, tenzij dat er op het niveau van het centrale secretariaat en in de opbouwwerkgebieden tijd moet vrijgemaakt worden voor de redactie van een nieuw meerjarenplan. Naast decretaire erkenning die er aan vasthangt betekent zo'n plan voornamelijk een oefening in het (her-) formuleren van de globale beleidsdoelstellingen en dit op grond van een geactualiseerde analyse van het Brusselse werkerterrein. Het is meteen ook een gelegenheid om al deze voornemens te toetsen aan de mening van externe deskundigen.

Negentienhonderd zesennegentig kan geen onverdeeld gunstig jaar worden genoemd. RisoBrussel moet zijn opdrachten blijven vervullen met een onderbemand personeelskader. Het ziet er niet naar uit dat daar in de nabije toekomst verandering in komt. Een trend die ons meer en meer zorgen baart is de groeiende kloof tussen het Nederlandstalig privé-initiatief en de gemeentelijke overheden. In het verleden hebben we ons meer bepaald in het kader van de veiligheidscontracten serieuze pogingen getroost om in partnership met de gemeente te komen. Had dit aanvankelijk enig succes, dan moet nu worden gesteld dat gemeenten als Molenbeek, Brussel en in toenemende mate ook Anderlecht zich van dergelijke samenwerking afsluiten. De geschiedenis herhaalt zich. Ook met de dienstencentra hebben we soortgelijks ervaren, zij het daar met de OCMW's. Negentienhonderd zesennegentig betekende ook het einde van ons experiment in de economische sfeer, de strijkwinkel. Geld doet de wereld draaien en daaraan ontbrak het op een cruciaal moment. Daardoor kreeg het project te weinig tijd om zich te bewijzen. Eerlijkheidshalve moet er worden aan toegevoegd dat een pure economische logica reeds was verlaten, vermits al vlug duidelijk geworden was dat deze zich met de sociale doelen van het experiment niet lieten verzoenen. Zo zie je maar, wie zich in het opbouwwerk wil bewegen, moet over een meer dan dik vel beschikken.

Meerjarenplanning

Op 17 juni '96 keurde de algemene vergadering het meerjarenplan 1997-2001 goed. Dat was het eindpunt van een proces dat een jaar voordien was opgestart en via een strakke timing tot een goed einde werd gebracht. Na een evaluatie van het vorige meerjarenplan (najaar '95) vond tussen 15 januari en 5 februari een externe bevraging plaats. Sleutelfiguren uit Brusselse instellingen en deskundigen rond specifieke thema's werden aangezocht. Uiteindelijk hebben 14 sleutelfiguren hun medewerking toegezegd om te reageren op een nota waarin doelstellingen en activiteiten van RisoBrussel werden uiteengezet.

De resultaten van deze bevraging werden gebundeld in discussiethema's en spanningsvelden. In het eerste geval ging het om bemerkingen over de werking binnen de bestaande identiteit. Deze bemerkingen hadden betrekking op te bedienen opbouwwerkgebieden, de inhoudelijke werksporen en de signaalfunctie van RisoBrussel. In de spanningsvelden werden aspecten van de bestaande identiteit in vraag gesteld. Meer bepaald konden hier 3 clusters onderscheiden worden: de spanning tussen een projectmatige tijdelijke werking en een continue werking (opbouwwerk versus buurtwerk); de positie van het opbouwwerk tegenover bewoners, overheid en openbare besturen; de gerichtheid op kansarme bewoners danwel op draagkrachtigere inwijkelingen (nieuwe Brusselaars).

Het globale resultaat kwam op een studiedag van 1 maart ter sprake. Ook hier waren meerdere genodigden aanwezig die met personeel en bestuur van RisoBrussel bovendien van gedachten wisselden over een tweetal inhoudelijke nota's, de ene met een proeve tot analyse van de armoedebuurt, de andere over de positie van RisoBrussel, gegeven deze analyse: wat kan, gelet op de middelen waarover RisoBrussel beschikt, een zinvolle bijdrage zijn tot maatschappelijke verandering. De analyse werd juist maar tegelijk ook erg pessimistisch bevonden. Ze bood m.a.w. te weinig perspectief inzake maakbare elementen in de samenleving. Met name drong men aan op een

sterker geloof in de mogelijkheden van bewoners om veranderingen aan te brengen en in de mogelijkheden om met protestbewegingen in de buurt coalities aan te gaan.

Verder werd er op aangedrongen het meerjarenplan niet louter consoliderend op te vatten. De tendens om te bestendigen wat er is, moet doorbroken worden. RisoBrussel moet ook vanuit een duidelijker kenbaar gemaakte identiteit engagementen aangaan.

Deze sterktes uit het meerjarenplan werden in een nummer van Opbouwwerk Brussel gepubliceerd. Hier kon men ook terecht voor de opbouwwerkprogramma's in de 5 opbouwwerkgebieden. Deze programma's werden na 1 maart tegen de achtergrond van het daar bepaalde algemene kader opgemaakt. Ook hier werd te rade gegaan bij sleutelfiguren uit de betreffende buurten. Het meerjarenplan werd conform de decretale bepalingen ter advies aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie overgemaakt. Op 23 december werd de erkenning voor een periode van 5 jaar door de Vlaamse Gemeenschap verlengd. Hierbij werd niet ingegaan op de vraag naar uitbreiding van personeel.

De personeelsbehoeften binnen RisoBrussel

Vanuit de opties van het meerjarenplan 1997-2001 werd m.b.t. de samenlevingsopbouw in het algemeen, de wijkgerichte werking in het bijzonder een realistische vraag naar bijkomende middelen gesteld aan de subsidiërende overheden. De Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie zijn hier uiteraard de bevoorrechte partners.

Naar de Vlaamse Gemeenschap toe wordt een uitbreiding gevraagd van het personeelsbestand met 2 opbouwwerkers. Dit om toe te laten dat in de 5 opbouwwerkgebieden minstens 2 werkers in team aan de slag zouden kunnen. Dit zou het personeelsbestand voor de sector in Brussel trouwens terugbrengen op het peil van voor 1991. Zoals gesteld werd deze met het meerjarenplan onderbouwde vraag niet ingewilligd.

De vraag aan de VGC kadert in de discussie die dateert uit 1994 (discussienota omtrent een VGC-beleid m.b.t. het buurt- en opbouwwerk in Brussel) en die er op gericht was aan de VGC meer aandacht te vragen voor toelagen aan territoriale, wijkgerichte organisaties die ook een expliciete

onthaalfunctie hebben en kunnen schakelen naar eerstelijnsorganisaties. Dit hield geen pleitrede in voor uitbreiding van het eigen personeelsbestand maar voor personeel binnen instellingen die voor het opbouwwerk een belangrijk voorwaarden-scheppend karakter hebben.

Eén en ander dient herbekeken te worden in het kader van het sociaal impulsfonds. Anderzijds is het ook zo dat de VGC slechts aanvullend optreedt wanneer vanuit Vlaanderen terzake in een wettelijk kader werd voorzien.

RisoBrussel en het Sociaal Impulsfonds

In het voorwoord op het Riso-meerjarenplan 1997-2001 wordt gewezen op de groeiende aandacht vanwege de overheid voor de leefbaarheid van achtergestelde buurten. Dit resulteerde o.a. in het Sociaal Impulsfonds. Tegelijk met het Sociaal Impulsfonds wordt ook een nieuwe beleidsstijl uitgetoetst. Aan de gemeentes (in Brussel de VGC) worden in functie van de verbetering van de stedelijke leefbaarheid middelen ter beschikking gesteld om o.g.v. een beleidsprogramma in een samenwerkingsverband met en tussen organisaties in het veld activiteiten te ontplooiën.

De minister van welzijn en gezin vroeg RisoBrussel zich in te schakelen in het lokaal gevoerde beleid voor het herstel van de leef- en omgevingskwaliteit. RisoBrussel gaat hier positief op in en wordt daarvoor ook door de VGC uitgenodigd.

Eind 1996 was nog onduidelijkheid omtrent de manier waarop dit diende te gebeuren. Temeer daar er een Brussels Centrum voor Sociale stadsontwikkeling werd opgericht, vanwaaruit de algemene coördinatie van het SIF zal waargenomen worden.

Ondertussen werd een SIF-stuurgroep geïnstalleerd waarin een personeelslid van RisoBrussel vanuit het werkveld (niet namens RisoBrussel) vertegenwoordigd is. Bij ontstentenis van signalen uit de SIF voorbereiding aan het adres van RisoBrussel werd in het najaar van 1996 vooral aan de interne meningsvorming terzake gewerkt. (cfr. Sneuvelnota RisoBrussel en het Sociaal Impulsfonds, 8 pp.). Vraag blijft of Riso-opbouwwerkers coördinerende functies dienen op te nemen in de wijken (bvb. Als netwerkontwikkelaar). Rond het centrale idee van netwerkontwikkeling en samenwerking tussen organisaties wordt in het voorjaar van '97 intern van gedachte gewisseld.

Inhoudelijke aandachtspunten '96

Wonen en woonomgeving

Het thema „wonen en woonomgeving” vormt een belangrijke inhoudelijke poot voor het opbouwwerk in Brussel. We kiezen voor de termen „wonen en woonomgeving”, omdat we meer en meer evolueren naar werkingen die, anders dan zuiver inspelen op de woningmarkt, vooral het wonen in buurt of wijk accentueren en vandaar de woonomgeving als prioriteit naar voor schuiven (in een perspectief van sociale wijkontwikkeling).

In opvolging van de aandacht die ging naar het Gewestelijk Ontwikkelingsplan, werd een eerste aanzet gegeven om ons te concentreren op het Gemeentelijk Ontwikkelingsplan via een discussie hier rond in het Riso-overleg. Vooral in de Noordwijk en in Schaarbeek wordt daar in de werking meer in het bijzonder rond gewerkt.

Noordwijk

In de Noordwijk werd in 1996 verder gewerkt met de verschillende bewonerscomités (Oude Noordwijk, Harmonie, Gaucheret, sociale woningen). Het bewonerscomité Oude Noordwijk heeft intens gewerkt rond de heraanleg van de Antwerpse Steenweg. Het bewonerscomité werd er als een belangrijke gesprekspartner erkend: Schepen Van Roye heeft de voorstellen van het bewonerscomité in het plan laten verwerken, in 1997 moet de heraanleg gerealiseerd worden. In de loop van 1996 werd met het bewonerscomité ook gewerkt aan de problemen van de markt (zwerfvuil, moeilijke bereikbaarheid door hulpdiensten,...) en diverse leefbaarheidsproblemen in de buurt (ondergelopen kelders,...).

In de zomer van 1996 doken weer problemen op in de Bloemenkrans. Samen met de Huurdersunie werden vanuit het opbouwwerk mogelijkheden gezocht om de bewoners te ondersteunen in hun stappen naar het Woningfonds, eigenaar en verhuurder van de woningen. De inspanningen om hier collectief met de bewoners aan te werken, worden gedwarsboomd door de halsstarrige houding van het Woningfonds die enkel individueel wil onderhandelen.

Het Bijzonder Bestemmings Plan voor Gaucheret ging in openbaar onderzoek. Hierrond werden bewonersvergaderingen georganiseerd, er werd een volledig nummer van de buurtkrant aan

gewijd. Grootste bemerking was het ontbreken van een financieel plan voor de realisatie ervan en het ontbreken van reële investeringen in woningbouw. Dit maakt het voor de bewoners ongeloofwaardig dat er iets aan de huidige situatie zal veranderen. Positief is dat er eindelijk een einde gemaakt wordt aan de kantoorbouw.

Harmoniebuurt

In de Harmoniebuurt vormt de leegstand een belangrijk struikelblok (en vooral de speculatiemechanismen die erachter zitten). Al ziet de Antwerpse Steenweg er momenteel beter uit, de gerenoveerde woningen en gevels verbergen de verloedering en problemen van de achterliggende straten. Daarom werd de komst van een wijkkontraat door het bewonerscomité toegejuicht als middel om dit probleem op te pakken.

Groot was dan ook de ontgoocheling toen het wijkkontraat voor de Harmoniebuurt uiteindelijk (voorlopig) werd afgeblazen. Onderhandelingen met de bevoegde instanties konden het tij niet doen keren. Leegstand blijft een belangrijk agendapunt op de vergaderingen van het bewonerscomité. Deze bekommernis werd onder meer verwerkt in

de videofilm die gemaakt werd „over wonen in de Harmoniebuurt”.

Eind '96 werden de moeilijke leefomstandigheden in de Harmonieblok ondraaglijk (kapotte liften, zwerfvuil, slecht onderhouden gemeenschappelijke ruimten, slecht werkende en onvoldoende verwarming in een aantal appartementen,...). Met de bewoners werden stappen gezet tot onderhandeling met de eigenaar van de woningen, namelijk de stad Brussel. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een persconferentie begin '97, met onmiddellijke resultaten, namelijk herstel van de liften, onderhoud van de onmiddellijke omgeving van het blok, voorstel tot aanduiden van een tussenpersoon, ...

De opmaak van een buurtkrant en de vorming van een redactieraad daartoe geven de verschillende werkingen een extra dynamiek. De verschillende activiteiten, realisaties, vragen, het leven in de buurt worden nu ook opgeschreven in de opnieuw opgestarte buurtkrant „Nord-Gazet”.

Doorheen de heel concrete acties zoals hierboven vermeld, wordt binnen de verschillende comités verder gewerkt aan een plan waarin de bewoners de grote lijnen vastleggen van wat zij als toekomst zien voor hun wijk en waarop ze zich in onderhandelingen naar de overheid kunnen baseren.

In de loop van '96 werd het individueel renovatieadvies, dat tot dan opgenomen werd door BRAL, overgenomen door de Stadswinkel. In aansluiting daarop werden hiermee een aantal afspraken naar samenwerking gemaakt. (Dit wordt zeker belangrijk als de Harmoniebuurt een GOMB-perimeter wordt, wat verhoogde renovatiepremies met zich mee brengt.)

Molenbeek

Voor de werking in Molenbeek stond '96 ook volop in het teken van de participatie en inspraak van bewoners bij de ruimtelijke ingrepen in hun wijk. Het wijkkontraat Sint-Jan-de-Doper vormde dan ook een belangrijk actiepunt. Dit wordt wel gerealiseerd, maar het gaat heel traag en de bewoners worden er weinig in betrokken. Dit trage ritme maakt ook dat bewoners niet meer in positieve veranderingen geloven en het moeilijk wordt om mensen hiervoor nog te mobiliseren. Toch werden in de loop van 1996 inspanningen geleverd om vanuit het opbouwwerk de bewoners hierin te ondersteunen. Met de bewonersgroep

Parvis werd eind februari reeds een vergadering opgezet waar met een aantal bewoners naar voorstellen werd gezocht voor hun buurt. In december 1996 gingen de plannen in openbaar onderzoek voor de straten liggend achter de Parvis (de plannen voor de herinrichting van de Parvis werden er nog van tussen gelaten). Daarop werden de bemerkingen van de bewonersgroep en de resultaten van de in '95 gevoerde mobiliteitsstudie ingebracht. Een aantal groeperingen uit de buurt werden begeleid bij het inkijken van de plannen (Dar al Amal, oudergroep van een school in de buurt,...). Er werd ook verder gezocht naar mogelijkheden om omwonenden voor te bereiden op het openbaar onderzoek van de plannen voor de Parvis. Een eerste informatievergadering rond de nieuwe renovatiepremies (verhoogde premie binnen de perimeter van het wijkkontraat) was niet succesvol. In de toekomst zal verder moeten gezocht worden naar mogelijkheden om bewoners tot renovatie aan te sporen.

De wekelijkse permanenties vormen ook een platform waar bewoners met hun vragen en voorstellen terecht kunnen. (Nadeel voor de werking rond het wijkkontraat is dat het buurthuis net buiten de perimeter ligt.) De woonpermanenties vormen verder een belangrijk onderdeel van de verankering van het Buurtwerk in Molenbeek-centrum. Ook geven ze ons zicht op de evoluties in de buurt op het vlak van de woonproblematiek en bieden tegelijkertijd de mogelijkheid om aan concrete dienstverlening te doen. Uit deze permanenties blijkt heel schrijnend de moeilijkheid om nog een kwalitatieve woning te vinden betaalbaar voor mensen met een laag inkomen.

Het evenement voor het buurthuis in Molenbeek was de officiële opening van het speelplein in oktober. Hieraan werd onmiddellijk een tentoonstelling gekoppeld over de geschiedenis van het speelplein (een verhaal dat een tijdsspanne van twintig jaar beslaat). Het nieuwe speelplein wordt intussen duchtig gebruikt door verschillende bewonersgroepen: kinderen, begeleidende ouders (moeders), jongeren. *Notre Coin de Quartier* (binnen het samenwerkingsverband Buurthuis Molenbeek) zorgt voor de animaties en houdt ook een stuk toezicht op het speelplein. Er worden verder afspraken gemaakt rond het beheer van dit nieuwe speelplein.

Via wandelingen in de wijk werd aan werknemers van de Kredietbank, die haar zetel heeft in de wijk, een andere kijk geboden op Molenbeek-centrum, een wijk waar ze dagelijks komen werken maar verder weinig contact mee hebben. De wandelingen werden een echt succes (grote opkomst en een ruime interesse bij de deelnemers). Dit soort acties (samen met de muurschilderingen, de buurtkrant) kaderen binnen de pogingen vanuit het opbouwwerk tot positieve beeldvorming over Molenbeek.

Kuregem

Het opbouwwerk in Kuregem en het buurtcomité Kuregem startten 1996 met de publicatie en bekendmaking van een sociografie van de wijk, begeleid van een visietekst waarin Kuregem als woonbuurt wordt verdedigd en beargumenteerd. Deze actie lokte tal van reacties uit. Daarnaast werden ook de andere actiepunten verder opgenomen : sluikstorten, wildplakkerij, overlast van de markten, Tgv-dossier,... .

In de loop van het voorjaar werd binnen opbouwwerk en binnen het buurtcomité de discussie gevoerd rond de toekomstige werking, mede in voorbereiding van het meerjarenplan van RisoBrussel voor de werking in Kuregem. Vanuit deze discussie werd in juni een punt gezet achter de jarenlange ondersteuning van het „buurtcomité Kuregem”. Er werd besloten op plaatselijk vlak in Kuregem (en niet meer voor gans Kuregem zoals in het verleden wel het geval was) rond een aantal heel concrete problemen te gaan werken.

Er werd gekozen voor de buurt rond de Herzieningslaan en de Dauwwijk. Gezien er momenteel slechts één werker voor Kuregem beschikbaar is wordt die in eerste instantie ingezet in de buurt rond de Herzieningslaan.

Oktober 96 werd een grondige verkenning van de buurt rond de Herzieningslaan gedaan. In opvolging daarvan werden reeds een aantal aanzetten gegeven voor een concrete werking, zoals een bewonersvergadering rond het basisdossier voor BVP Bara II (in openbaar onderzoek in december-januari) en een eerste verkenningsronde voor het opmaken van een MobielBrussel-project aan de Herzieningslaan-Eloystraat. Voor de werking in Kuregem wordt heel nauw samen-gewerkt met het Centrum voor Stadsvernieuwing (maakt deel uit van het Netwerk Huisvesting, zie verder). Bovendien werd ook de basis gelegd voor een werking specifiek gericht op kansarme buurt-bewoners, zodat die vanuit het opbouwwerk een extra duwtje in de rug krijgen in de betrokkenheid op de woonomgeving.

Gezien de Dauwwijk ook als werkterrein naar voor wordt geschoven, neemt het opbouwwerk in Kuregem ook deel aan het overleg rond het wijkcontract in de Dauwwijk.

Schaarbeek

In Schaarbeek werd een samenwerking opgezet tussen het wijkpartnerschap en RISCH (Réseau d'Ingénierie Sociale et Culturelle de Hainaut), voor buurtvergaderingen in voorbereiding van het gemeentelijk ontwikkelingsplan.

Dit gebeurde naar verschillende doelgroepen toe: jongeren, volwassen buurtbewoners,...

De bedoeling is met de bewoners tot gedragen voorstellen te komen de voorzieningen in hun wijk.

Netwerk Huisvesting

Het Netwerk Huisvesting en de Stadswinkel kwamen hierboven reeds ter sprake. In het afgelopen jaar ging heel wat tijd naar het mee op poten zetten van het Netwerk Huisvesting „Réseau Habitat” in de schoot van de Stadswinkel. Deze constructie is een gevolg van de vermindering van de subsidies „geïntegreerde wijkontwikkeling” binnen het Brussels gewest (momenteel de bevoegdheid van minister Hasquin) en de daarmee gepaard gaande vraag naar meer structuur en overzichtelijkheid van dit netwerk.

(RisoBrussel heeft binnen dit kader rechtstreeks subsidies in Molenbeek, maar kan rekenen op samenwerking met de Stadswinkel in de Noordwijk en met het Centrum voor Stadsvernieuwing in Kuregem). De werking renovatie-advies werd integraal overgenomen door de Stadswinkel, de werkingen geïntegreerde wijkontwikkeling worden gecoördineerd en inhoudelijk ondersteund vanuit de Stadswinkel. De ontwikkelingen op dit vlak zijn niet enkel belangrijk voor de werking in Molenbeek en de Noordwijk maar zijn ook belangrijk voor de andere werkingen wegens de inhoudelijke link met gewestelijke materies als ruimtelijke ordening, stadsvernieuwing, wijkontwikkeling, renovatie.

Sociale huisvesting

In 1996 liepen er nog twee projecten van Riso-Brussel binnen de sociale huisvesting: enerzijds het project „sociale begeleiding Brusselse Haard”, anderzijds de kinder- en jongerenwerking in Peterbos. Eén project werd verder afgebouwd.

Sociale begeleiding Brusselse Haard

Voor de werking in de Brusselse Haard werd verder gewerkt aan de begeleiding tijdens de renovatieperiode. De eerste fase van de renovatie van het Houthulstboscomplex liep naar zijn einde. De herhuisvesting van de oorspronkelijke bewoners ging gepaard met veel administratieve besommeringen. Ondertussen werd een tweede fase in het vooruitzicht gesteld. Dit betekende opnieuw: veel onzekerheid voor gezinnen die in vooropzeg werden geplaatst, in het bijzonder grote gezinnen waarvan men niet zeker was of ze in de gerenoveerde panden opnieuw een plaats konden vinden.

Samen met de gewestelijke huisvestingsmaatschappij werden de kansen afgewogen voor het opstarten van een project „optimalisering werking huurdersadviesraad”. Het voorstel vond niet direct gehoor bij de rechtstreeks betrokkenen.

Naar aanleiding van een serieus conflict tussen de opbouwwerker en de directeur van de Brusselse Haard werd een onderhoud aangevraagd met de voorzitter. Dit om onze positie en aanpak te verduidelijken en zo misverstanden in de toekomst te vermijden. Ondanks herhaald aandringen vonden we geen gehoor voor dergelijk onderhoud.

In de tweede helft van '96 werd in het project ook een personeelsswissel doorgevoerd. Naar aanleiding van hoger gemelde moeilijkheden vormde dit de aanleiding tot een algemene bezinning over de toekomst van het project. De precare relatie met het bestuur van de Brusselse Haard enerzijds, het feit dat een projectvoorstel rond begeleiding van de blokvertegenwoordigers in zijn huidige concept te hoog gegrepen was, doet ons zoeken naar een verruiming van het blikveld, doch steeds binnen de piste van de huisvesting. Dit blijft immers in de wijk een primordiaal probleem. Ofschoon samenwerking richtinggevend blijft voor onze acties, wordt een meer conflictueuze opstelling in de toekomst niet uitgesloten.

Jongerenwerking in Peterbos

De in 1995 uitgezette koers voor Peterbos werd in 1996 verdergezet, namelijk de uitbouw van een kinder- en jongerenwerking. Hiervoor konden we rekenen op financiële middelen van ASSAM en van de gemeente Anderlecht (sinds juni in de vorm van een personeelslid die in team werkte met de medewerker van RisoBrussel). Eind september viel de samenwerking met de gemeente echter stil (wegens niet vervanging bij het weggaan van de werker), waarmee het in te zetten personeelsvolume werd gehalveerd. Via verdere onderhandelingen met de gemeente en het intussen verderzoeken naar structurele middelen moet dit probleem in de toekomst opgelost worden. Voor de werking in Peterbos hebben we resoluut gekozen voor de uitbouw van een zelfstandige kinder- en jongerenwerking. Immers, een degelijk vrijetijdsaanbod voor jongeren uit de buurt is de eerste stap in de aanpak van de bestaande spanningen in de wijk.

Het werken binnen het kader van een sociale huisvestingsmaatschappij vormt een belangrijk gegeven. Gezien de regelmatige spanningen tussen de lokale verantwoordelijken van de woonmaatschappij en de jongeren in de wijk (spanningen die resulteren in „straf”-maatregelen die de dagelijkse werking heel sterk bemoeilijken), werd vanuit de werking een overleg met het plaatselijk kader opgestart. Eind 1996 werden de contacten gelegd voor de vorming van een stuurgroep die de verzelfstandiging van het project inhoudelijk en structureel kan begeleiden.

In Kuregem moest, zoals we eind '95 reeds verwachtten; het project „leefbaarheid in de Grondelwijk” binnen de Anderlechtse Haard afgebouwd

worden. De samenwerking met het plaatselijk kader en de ondersteuning van de bewoners verliepen heel goed, maar de beheerders van de openbare vastgoedmaatschappij zagen een samenwerking met RisoBrussel niet zitten. Bovendien werden de subsidies hiervoor, binnen het kader van het veiligheidscontract, eind mei overgenomen door de gemeente. Naar we vernamen, bouwde de gemeente (via de straathoekwerkers) de door RisoBrussel in gang gezette bewonersdynamiek verder uit.

Met de herziening van de reglementering sociale huisvesting werd vooral op individuele manier omgegaan. Huurders werden hier zoveel mogelijk over geïnformeerd.

In het kader van de wijziging van de huisvestings- en huurtoelage namen een aantal medewerkers deel aan de overlegvergadering vanuit de huurderswerkgroep BRAL.

Sociale dienstverlening

Wijkgerichte ontmoetings- plaats voor vrouwen

In '96 werd de werking met vrouwen in de Begijnhofwijk verder uitgebouwd, met behulp van een halftijdse opbouwwerkster (in het kader van de integratiegelden). Sociale, vormende en animatie-activiteiten werden opgezet met doorgaans veel succes (naailes, Nederlandse les, Arabische les, gymnastiek, gezondheidsinfo, rijbewijs, medewerking aan het buurtfeest, harira-maaltijd,...).

In de loop van het jaar heeft de werking met de vrouwen een sterke evolutie doorgemaakt. De groep werd sterker gemengd zowel naar de aanwezigheid van verschillende nationaliteiten als naar draagkracht van de vrouwen (een samenstelling van echt kansarme vrouwen en iets minder kansarme vrouwen).

Bovendien lijken doelstellingen die in het begin van het jaar te hoog gegrepen leken, namelijk het opnemen van verantwoordelijkheden binnen de werking en de zelforganisatie, toch realiseerbaar, mits de vrouwen daarin verder ondersteund worden. Zo engageren vrijwilligers uit de doelgroep zich als verantwoordelijken van de activiteiten, nemen een aantal vrouwen deel aan de stuurgroep, de vrijwilligersvergadering, en nemen

veel vrouwen deel aan de plannings- en evaluatievergaderingen waarop de gemeenschappelijke doelen en een gemeenschappelijk plan voor de toekomst worden uitgezet. De kadervorming van de vrijwilligers en de voortdurende stimulering tot responsabilisering en deelname aan beslissingsstructuren blijven belangrijk.

Rond de schoolproblematiek komen meer en meer vragen die momenteel slechts zijdelings kunnen opgevolgd worden. Met de omliggende organisaties zijn hierrond reeds goede contacten. Dit wordt in de toekomst een belangrijk werkpunt om op door te gaan.

Buurtgerichte bejaardenwerking

Het Brussels Overleg Dienstencentra overkoepelt momenteel 6 dienstencentra. Het onlangs erkende dienstencentrum Wijkhuis Chambéry trad tot het verband toe.

De aandacht van het overleg werd in 1996 vooral gaande gehouden door zekere evoluties in de sector der dienstencentra in Vlaanderen. Daar kwam een bezinning op gang over het actuele profiel van een dienstencentrum.

(Nota Dienstencentra in Vlaanderen: quo vadis? en Dienstencentra in Vlaanderen: tijd voor een herbronning)

Tijdens een bijeenkomst van centrumleiders van Vlaams Brabant werden onze bedenkingen ingebracht. Eens te meer was duidelijk dat de situatie in Brussel grondig verschilt van deze in Vlaanderen. Dienstencentra in Vlaanderen bewegen zich grotendeels in een OCMW-context. De Brusselse dienstencentra opereren veel sterker wijkgericht en bovendien in kansarmoede-situaties. In Vlaanderen staan dienstencentra een profiel voor ogen dat in Brussel al jaren gehanteerd wordt. Ook de vermeende negatieve beeldvorming ten aanzien van dienstencentra is blijkbaar een typisch Vlaamse aangelegenheid.

In samenwerking met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten produceerde de Vlaamse Vereniging voor Dienstencentra een nota met voorstellen voor een herziening van het decreet op de bejaardenvoorzieningen. Opnieuw getuigt dit van een typisch Vlaamse constructie die vertrekt vanuit de OCMW-context.

Deze evoluties bieden wel kansen voor een Brussels luik aan het decreet.

Om de werking van de Brusselse dienstencentra in

Vlaanderen meer bekend te maken wordt een bezoek naar Brussel georganiseerd. Het voorstel om bij minimale personeelsbezetting van 4 eenheden de centrumleider door de Vlaamse Gemeenschap te laten subsidiëren is in Brussel niet haalbaar.

Armoedebestrijding

In de Brabantwijk in Schaarbeek werden in het kader van het Wijkpartnerschap de drie sporen netwerkontwikkeling, buurtgerichte basisschakel en meldingspunt leefbaarheid, verder uitgewerkt, met behulp van tijdelijke middelen via VFIK, integratie-gelden en veiligheidscontract. In ons meerjarenplan werd Schaarbeek opgenomen als opbouwwerk-gebied in wording, met de daarbij gepaard gaande vraag tot uitbreiding met twee opbouwwerkers (die ons echter niet werden toegekend).

De netwerkontwikkeling resulteerde in de uitbouw van wijkpartnerschappen op diverse terreinen zoals spijbelpreventie, leefbaarheid van de buurt, project Polyvalente zaal, buurtcomité, jongeren op straat,... Met de basisschakelmethode voor ogen werd verder werk gemaakt van een laagdrempelige permanentie, vrouwenwerking en kinderanimatie (naar het einde van het jaar werd gezocht naar mogelijkheden om de kinderwerking te laten overnemen door een andere organisatie in de buurt.) Een derde spoor wordt gevormd door de uitbouw van het meldingspunt leefbaarheid. De ondersteuning vanuit RisoBrussel gebeurt vooral op methodologisch en bestuurlijk vlak.

In het kader van de basisschakelmethode werd het project Klikken – de werking met jong-volwassenen in de Bijstandswijk – verder gezet. Zwaartepunt van de werking lag opnieuw op het creëren van een kader voor ontmoeting en groeppvorming. Dit resulteerde in een trits lagedrempel activiteiten: kooksessies, taallessen en groepsbijeenkomsten. Er zijn bijna evenveel nationaliteiten als deelnemers en velen hebben problemen met hun papieren. Dit introduceert een belangrijk element van instabiliteit. Groeppvorming blijft een precaire aangelegenheid. Participatie is erg wisselvallig het komt erop aan een centrale modus te zoeken en te vinden, een bindmiddel dat belangrijk is voor de ganse groep. Wil dit project voor het opbouwwerk levensvatbaar blijven, zal het wellicht meer van bovenaf gestructureerd moeten worden.

Economie en tewerkstelling

Als pilootproject kreeg de strijkwinkel een grote weerklank in de media en speelde een cruciale rol in de discussie rond de beleidsvoorbereiding inzake sociale economie. De sociale winst van het project mag niet worden onderschat. Werknemers werden gerecruteerd uit de vooropgestelde doelgroep en maakte progressie op het punt van weerbaarheid ten aanzien van de arbeidsmarkt. Het sociale luik draagt echter een element van instabiliteit in zich met sterke repercussies op de economische bedrijfsvoering. Op dat vlak is de situatie precair geworden. Bedrijfseconomisch werd noch de vooropgestelde groei noch het beoogde rendement gehaald.

Externe en interne omstandigheden hebben daarvoor gezorgd. De personeelsfactor werd reeds genoemd. Het overschakelen naar een hemdenbody en de verhuis slopten heel wat tijd op. Er is de enorme concurrentie van het zwartwerk. De omzet groeide te traag. Contacten met bedrijven leverden weinig op. De principes van een sociaal bedrijf en de eisen van het rendement stonden vaak haaks op mekaar. Eind '96 was de situatie dermate geëvolueerd dat het neerleggen van de boeken, hoe spijtig ook, de enige optie was die overbleef. Een belangrijke opdracht voor het opbouwwerk wordt het lering te trekken uit dit falen en een stevig signaal uit te sturen naar de samenleving.

Preventie van onveiligheid

In het jaarverslag 1995 schreven we: „we zijn er niet meer van overtuigd dat het Veiligheidscontract überhaupt een werkbaar subsidiekader is voor privé-instellingen. Zonder dit diepgaand te willen argumenteren gaat het over andere prioriteiten, ander tempo, andere schaal, andere finaliteit, andere gesprekspartners, ander draagvlak.”

Toen reeds was het zeer onzeker of de Riso-activiteiten in het kader van de preventie van onveiligheid in 1996 gecontinueerd konden worden. Deze werden inderdaad tot een minimum herleid. Het enige terreinwerk waarop RisoBrussel zich in het kader van het veiligheidscontract nog begeeft situeert zich in Schaarbeek. Jammer genoeg kon ook de coördinatie-functie niet behouden blijven, wat het denkwerk rond opbouwwerk en onveiligheid en de uitstraling van de praktijk quasi tot nul heeft herleid.

Binnen de structuur van het veiligheidscontract staan privé instellingen in een zeer zwakke positie: inzet hangt af van de goodwill van gemeenten. Deze goodwill is – op uitzondering van Schaarbeek – duidelijk niet aanwezig. Ook binnen de federale overheid of het VSPP wordt weinig gehoor gevonden ten aanzien van een formele erkenning van privé-organisaties als partners in het veiligheidscontract.

Verder had de malaise in de verhoudingen tussen RisoBrussel en de gemeente Anderlecht ook voor gevolg dat de gemeente de opdracht van RisoBrussel als afgerond beschouwde. Het city-coachingproject opteert verder onder gemeentelijke auspiciën. Tijdens een opgemerkte persconferentie heeft RisoBrussel de ervaringen met city-coaching diepgaand geëvalueerd.

Organisatie-ontwikkeling

Teamvorming en organisatiestructuur

In de geest van de herstructurering werkten we verder aan de teamvorming. Binnen het Riso-overleg werd een stand van zaken opgesteld waardoor we tot een ervaringsuitwisseling konden komen over hoe het in de verschillende teams werd aangepakt, hoeveel tijd in de teamcoördinatie kon gestopt worden. We kwamen tot een eerste afbakening teamcoördinator, stafmedewerker, coördinator. Werken met een systeem van teamcoördinatoren en Riso-overleg vraagt immers een goede wisselwerking tussen coördinator, staf en teamcoördinatoren, dat noch overlappingsen noch „grijze zones” toelaat. Vanuit deze besprekingen werd de aanzet gegeven voor een interne discussiedag in het voorjaar van 1997, rond de functie- en taakomschrijving voor elke functie in RisoBrussel. Ook binnen het werkgevers – werknemersoverleg werden hiertoe de eerste stappen gezet binnen de sector in zijn geheel. (Het werkgevers – werknemers – overleg is het overleg binnen de sector samenlevingsopbouw tussen de syndicale delegatie en de werkgevers van de verschillende RISO's en VIBOSO.)

Wat betreft de interne discussie moet gezegd dat we eind december een totaal ander plaatje hebben dan begin januari. Met het wegvallen van de veiligheidswerkers, viel in Anderlecht bijvoorbeeld het team terug van vier teamleden naar één teamlid

(voor zover hier dan nog van een team kan worden gesproken). Twee oorspronkelijke teamcoördinatoren hebben RisoBrussel verlaten. Door de sterke inkrimping van het personeel kwam ook de vraag rond de verdere instandhouding en de functie van het Riso-overleg ter sprake. Dit was een verzuuchting die vooral naar voor kwam in de beoordelingsgesprekken die ook dit jaar weer werden gevoerd. Vooral medewerkers die niet deelnemen aan het Riso-overleg (niet teamcoördinatoren dus) blijven een beetje op hun honger zitten.

Vormingsbeleid

Binnen RisoBrussel zijn we het naderhand over eens dat vorming een belangrijke schakel vormt om tot professionele activiteiten te komen en om de doelstellingen van de organisatie te realiseren. In de loop van '96 werden de eerste stappen gezet om hier heel gericht en planmatig een beleid rond te gaan voeren. Ons basierend op de opties uit het meerjarenplan zullen de vormingslijnen op gemeenschappelijk vlak uitgestippeld worden voor de komende jaren (vorming rond participatie en netwerkontwikkeling zullen hierin dan ook een belangrijke plaats innemen). In het verleden werden reeds stappen gezet om gericht vorming te organiseren in de lijn van de organisatiedoelstellingen en -beslissingen (we denken hierbij aan de inspanningen in verband met het projectmatig werken – de opmaak van projectkaarten, de vorming van de teamcoördinatoren, de nascholing voor nieuwe opbouwwerkers). Een beleid hierrond houdt ook in dat een planning wordt opgesteld die naar tijds- en financieel budget haalbaar is.

Daarnaast moet ook per individuele medewerker een vormingsplan worden uitgestippeld. (Elke werker zit met een andere bagage aan kennis en een eigen project waar specifieke kennis voor nodig is.). Gerichtte aandacht voor implementatie op de werkvloer van de gevolgde vorming en werkbegeleiding zijn voor een goede uitvoering van het hoogste belang.

Jole Louwagie & Alain Storme

De personeelsbehoefte van RisoBrussel in het kader van het meerjarenplan 1997-2001

Nota ten behoeve van de Vlaamse Gemeenschap en de Vgc.

Situatie in het verleden

Bij de oprichting van RisoBrussel kon de samenlevingsopbouw in Brussel vanuit de Vlaamse Gemeenschap rekenen op een personeelsbestand van 11 werkers in het reguliere kader waarvan 6 in het personeelsbestand van RisoBrussel en 5 tewerkgesteld bij 4 autonome instellingen. In die aanvangsfase werd er vanuit de Nederlandstalige cultuurcommissie (NCC) een buurtwerkbeleid gevoerd met de tijdelijke werkgemeenschappen. Dit leverde 2 personeelsleden, later, in de jaren 86-87 uitgebreid tot 4. Op een bepaald moment waren in Brussel 15 formatieplaatsen beschikbaar voor het opbouwwerk. In de loop der jaren zijn verschuivingen opgetreden. Een aantal opbouwwerkers uit instellingen vervoegden de Riso-organisatie (3 werkers uit vzw Kassei en vzw Noordwijk). Bedoeling was eveneens dat de 4 formatieplaatsen uit de NCC periode naar RisoBrussel zouden overgaan. Uiteindelijk is deze operatie slechts voor de helft gerealiseerd, wat voor de samenlevingsopbouw in Brussel neerkwam op een netto-verlies van 2 formatieplaatsen.

Huidige situatie

De samenlevingsopbouw beschikt momenteel in het reguliere kader over 13 formatieplaatsen, als volgt verdeeld:

<i>RisoBrussel</i>	secretariaat:	4
	opbouwwerkers:	7
<i>Buurwerk Molenbeek</i>	opbouwwerker:	1
<i>Opbouwwerk De Brug</i>	opbouwwerker:	1
		13

Opbouwwerkgebieden, territoriale benadering en teamvorming

Gaandeweg is RisoBrussel zich organisatorisch meer en meer gaan profileren in opbouwwerkgebieden. Het vorige meerjarenplan (1992-1996) werd reeds op dat stramien geconcipieerd. Deze trend werd ondersteund door de resultaten van een audit, doorgevoerd in 1991. Daar heette het dat RisoBrussel in organisatie-ontwikkelingsperspectief een typische eilanden-organisatie was: namelijk versnippering van het personeel in geïsoleerde

eenmansposten (eenmansprojecten). Dit was een belangrijk argument om van de teamvorming onder opbouwwerkers binnen RisoBrussel serieus werk te maken. Tijdens de herstrukturingsfase werden in die richting een aantal belangrijke opties genomen.

Het idee van opbouwwerkgebieden werd verder ontwikkeld en bestuurlijk onderbouwd (via de oprichting, per opbouwwerkgebied, van een zgn. programmagroep). Ook binnen de opbouwwerkgebieden werd van een samenwerking tussen opbouwwerkers werk gemaakt (opbouwwerkteams onder supervisie van een team-coördinator). Inhoudelijk is er de trend om opbouwwerkprojecten te zien als bouwstenen van opbouwwerkprogramma's, opgesteld per opbouwwerkgebied, waar in teamverband aan wordt gewerkt.

Actueel is de situatie de volgende:

7 werken territoriaal

- Noordwijk:	2	(RisoBrussel)
- binnenstad:	2	(RisoBrussel)
- Anderlecht:	1	(RisoBrussel)
- Molenbeek:	2	(RisoBrussel i.s.m. Buurtwerk Molenbeek)

2 werken categoriaal

- Strijkwinkel - RisoBrussel	1
- De Brug	1

Zoals men bemerkt gaat het hier om kleine teams en blijven er een aantal eenmansposten. Voor de volledigheid moet er wel worden bij vermeld dat er in de meeste gevallen wordt samengewerkt met andere werkers van andere organisaties in het territorium.

Verder is er nog geen melding gemaakt van de vele tijdelijke personeelsleden die in RisoBrussel zijn gepasseerd. Afgezien van de bemerking dat deze tijdelijke input naast een verrijking vanuit organisatie-oogpunt ook een belasting betekent (betekende), opereerden deze werkers in de bovengenoemde kernteams. Momenteel is het aandeel van tijdelijke opdrachten in de totale RisoBrussel-werking echter serieus aan het krimpen.

Onder andere tijdens de evaluatie van het meerjarenplan 1992-1996 is gebleken dat deze teamwerking vruchten afwerpt. Opbouwwerkers hebben het gevoel terug meer in een „familie” te werken. Bovendien plukken we de voordelen van een situatie waarin werkers mekaars capaciteiten aanvullen.

Enkele principes uit het Riso-meerjarenplan 1997-2001

De opdracht van RisoBrussel bestaat er zeer algemeen in om vanuit haar methodische eigenheid een bijdrage te leveren aan de welzijnsbevordering in het Brussels hoofdstedelijk gebied en dit vanuit 3 invalshoeken: sociale wijkontwikkeling (zegt iets over onze positie in een netwerk); lokale democratie (zegt iets over ons doel, bewonersparticipatie); leefbaarheid (zegt iets over de inhoud, wijkproblemen in de sfeer van wonen - werken - leven). Gelet op de noden in Brussel kan deze opdracht zeer breed worden ingevuld en zou, vertaald naar personeelsbehoeftes, zeer irrealistisch kunnen overkomen in het licht van de mogelijkheden die de overheid ter beschikking staan. Met andere woorden, er zijn in de Brusselse binnenstad tientallen wijken waarin opbouwwerkers aan de slag zouden kunnen. De eigenheid van het opbouwwerk is echter ook: zijn signaalfunctie.

Een bijdrage leveren aan de welzijnsbevordering in Brussel betekent dan: van op beperkte terreinen met een beperkt personeelsbestand goede signalen geven aan de samenleving. Ook in deze kontekst vergt de kwaliteit van het werk vanuit het perspectief van de organisatie-ontwikkeling een minimaal personeelsbestand. Vanuit de opties van het meerjarenplan 1997-2001 en verder naar de toekomst toe kan in dat opzicht naar de subsidiërende overheden toe m.b.t. de samenlevingsopbouw in het algemeen, en de wijkgerichte werking in het bijzonder een realistische vraag naar bijkomende middelen worden gesteld. Uiteraard beschouwt RisoBrussel

de Vlaamse Gemeenschap (Vg) en de Vlaamse Gemeenschaps-commissie als haar 2 bevoorrechte partners. Deze nota wordt verder in deze zin afgewikkeld.

Vragen naar de Vlaamse Gemeenschap toe

In het kader van het ontwerp meerjarenplan en trends m.b.t. het zgn. inclusief beleid (Sif-aanpak) kiest RisoBrussel resoluut voor een territoriale aanpak. Projecten met een categoriale invalshoek zijn uitdovend. Bij 5 opbouwwerk-gebieden betekent dit, vanuit de teamgedachte: 10 reguliere werkers. Momenteel zijn er 4 opbouwwerk-gebieden in werking

- Noordwijk: 2 werkers
- Binnenstad: 2 werkers
- Molenbeek: 2 werkers (i.s.m. Buurtwerk Molenbeek)
- Anderlecht: 1 werker.

Voor al Anderlecht is vanuit onze filosofie slecht bediend. Dit kan echter opgevangen worden door de huidige categoriale formatieplaats aan Anderlecht toe te voegen. Blijft het probleem Schaarbeek. Dit is een opbouwwerkgebied in oprichting (Brabantwijk). Het Wijkpartenariaat daar is gegroeid uit een opdracht, door de VGC verleend aan RisoBrussel, in het kader van het VFIK-fonds. Ondertussen is daar een grote dynamiek ontstaan (er werden andere tijdelijke middelen geïnvesteerd, onder andere vanuit het veiligheidskontraat). Op dit moment is het subsidiëringperspectief onzeker. Wat er ook van zij, wil RisoBrussel in Schaarbeek aan de slag, dan kan dit, vanuit onze premissen, vanuit 2 extra werkers.

A là limite behelst onze vraag naar de VG dus 2 reguliere opbouwwerkers. Dit zou de sector in Brussel trouwens terugbrengen op het personeelsbestand van vóór 1991. Verder kan de suggestie onderzocht worden of, in

geval vzw De Brug een bijkomende formatieplaats toegeschoven krijgt uit subsidies voor migrantenwerk, de opbouwwerk-formatieplaats dan kan doorgeschoven worden naar RisoBrussel.

Vragen aan het adres van de Vlaamse Gemeenschapscommissie

M.b.t. de VGC verwijzen we naar een nota die we ten behoeve van de toenmalige discussie met de VGC in 1994 hebben opgesteld: *Discussienota omtrent een VGC-beleid m.b.t. het buurt- en opbouwwerk in Brussel*.

In deze nota stelden wij ons op het standpunt dat de VGC vanuit haar bevoegdheden aanvullend verantwoordelijkheid draagt voor het maatschappelijk opbouwwerk. In het kader van het welzijnsbeleid is deze aanvullende functie ook het standpunt van de VGC zelf. Deze verantwoordelijkheid zagen wij ondermeer in het creëren van een aantal voorwaarden waaronder het projektmatig, door de VG ondersteunde opbouwwerk, zich maximaal zou kunnen ontplooiën. We formuleerden het toen als volgt: “we zouden er dan ook willen op aandringen dat de VGC een beleid voorbereidt dat in opvolging van het kansarmoedebeleid via VFIK, in een eigentijds kader, mogelijkheden biedt aan buurtgerichte initiatieven”. We refereerden naar het vroeger gevolgde beleid in het kader van de tijdelijke werkgemeenschappen. We stelden verder: “dit beleid zou gestalte kunnen krijgen via een VGC verordening, waarin, op basis van een programma, middelen ter beschikking worden gesteld aan buurtgerichte initiatieven”. We refereerden naar het vroeger gevolgde beleid in het kader van de tijdelijke werkgemeenschappen. We stelden verder: “dit beleid zou gestalte kunnen krijgen via een VGC verordening, waarin, op basis van een programma, middelen ter beschikking worden gesteld aan buurtgerichte initiatieven”.

Deze stellingname/vraag was ingegeven door de vaststelling dat in de VGC-begroting vanaf 1994 geen expliciet beleid meer wordt gevoerd t.a.v. het buurt- en opbouwwerk. In het kader van de bijkomende financiële input werden op het vlak van welzijn daarentegen wel een hele trits verordeningen gestemd. Het belang van deze inspanningen staat buiten kijf. Alleen merken wij op dat enkel de verordening op dienstencentra steunt op een territoriaal, wijkgericht concept.

Wij zijn er van overtuigd dat een wijk- en buurtgerichte benadering in de toekomst nog aan belang zal winnen. Voorzieningen die hun werking op een expliciet territoriale basis ontplooiën (zoals bvb. de door de VG gesubsidieerde lokale integratiecentra) moeten op overheidssteun kunnen rekenen. Een plaats waarin dergelijk beleid ongetwijfeld gestalte kan krijgen is het komende sociaal-impulsfonds waar een wijkgerichte invalshoek centraal staat.

Wat RisoBrussel betreft zou haar werking alvast een steun in de rug krijgen mochten, binnen of buiten het kader van het SIF, oplossingen worden gevonden (of in Kontinuering worden voorzien) voor:

- het met VFIK-middelen opgestarte Wijkpartnerschap in Schaarbeek
- het netwerk rond de Bijstandswijk/sociaal restaurant in de binnenstad. Als belangrijke bestaande ankerplaatsen voor bewonersgerichte werking in wijkperspektief zien wij verder:
- het buurthuis Bonnevie in Molenbeek.
- buurtwerk Noordwijk.
- het ontmoetingscentrum van opbouwwerk Begijnhofwijk gelegen in de Witte de Haelenstraat in Brussel.
- ook Anderlecht zou in die zin op termijn kunnen worden bediend.

Het spreekt voor zich dat deze vragen naar de VGC toe geen pleitrede inhouden voor meer personeel binnen de eigen RisoBrussel-organisatie, maar voor personeel binnen instellingen die voor het Riso-opbouwwerk een belangrijke voorwaarden-scheppend karakter hebben.

Een vraag die in het bestek van deze nota niet werd behandeld is welke de rol is die RisoBrussel met de eigen middelen of met aanvullende middelen moet/kan vervullen binnen het SIF-Fonds. Deze vraag zal ongetwijfeld in de nabije toekomst worden hernomen wanneer de modaliteiten van de werking van het fonds duidelijker geworden zijn. Hetzelfde geldt voor andere opdrachten die in de toekomst gebeurlijk vanuit de VGC aan RisoBrussel kunnen toegewezen worden. T.t.z.: ook dan moeten de samenwerkingsmodaliteiten ad hoc overeengekomen worden.

Ten slotte verwacht RisoBrussel vanwege de VGC-strategische ondersteuning bij vragen in relatie tot federale gewestelijke en gemeentelijke instanties.

Publikaties

Zelfevaluatie voor basisinitiatieven

Een evaluatie-instrument voor de basisschakelmethodiek

Het eerste Samenlevingsopbouw-Cahier dat VIBOSO in 1997 publiceert is opgebouwd rond een evaluatie-instrument voor basisinitiatieven. De lezer vindt in de bijdragen alle relevante informatie, tips, toelichtingen en voorbeelden die nodig zijn om het instrument te begrijpen en te gebruiken. Dit Cahier wil een aanzet geven om kritisch te kijken naar het eigen werk en richt zich tot iedereen die zich in de basisschakelmethodiek interesseert.

Het Cahier telt vier bijdragen.

In een inleidende bijdrage situeert Katrien De Lathauwer kort de basisschakelmethodiek. In een volgende bijdrage legt ze uit hoe je het instrument kan gebruiken. Centraal staat de rol van een extern evaluator, de herhaalbaarheid van de evaluatie, de aanpasbaarheid van het instrument en het ontwikkelende stappenplan. In een volgend deel komen de onderdelen van het instrument aan bod: de leidraden voor de interviews, de trefwoorden en vragen voor de thematische analyse, de checklist voor het bepalen van het type werking, een verklarende woordenlijst van gebruikte termen. Tenslotte evalueert de auteur het ontwikkelde instrument op basis van ervaringen na een exemplarische toepassing. De auteur gaat zorgvuldig na wat de mogelijkheden en beperkingen zijn van het instrument en wat de bruikbaarheid ervan is voor de evaluerende organisatie.

Het Cahier telt 36 pagina's en kost 220 Bef.

Telefonisch, schriftelijk of via fax bestellen kan op het secretariaat van VIBOSO bij Chantal Van Broeckhoven, tel.: 02/201.05.65, fax: 02/201.05.14, VIBOSO, Vooruitgangstraat 323, 1030 Brussel.

PWA's in Vlaanderen: een brug tussen twee werelden.

Begin '96 waren zo'n 5.000 langdurig werklozen effectief aan de slag bij een PWA. Bijna 7.000 gezinnen worden geholpen door PWA's: om te

wassen, schoon te maken, te strijken en voor klein tuinonderhoud. Sommigen spreken van moderne slavenarbeid, waarbij laaggeschoolden wat gaan bijklussen bij hoogopgeleide mannen en vrouwen die ruimschoots hun boterham verdienen. PWA's en gebruikers denken er echter anders over. Voor de zeer langdurig werklozen in het PWA is het vooral van belang dat ze terug aan de slag zijn. De helft van de PWA's beschouwt het PWA-werk trouwens als een echte job. 4 op 5 gebruikers zijn van oordeel dat de PWA's hun taken goed doen, 3 op 4 gebruikers vinden het feit dat men iemand wettelijk in orde – en dus niet in het zwart – aan het werk kan zetten, de belangrijkste troef is van het PWA. Dat betekent niet dat het PWA-systeem reeds volledig op punt staat.

Bestaansminimumtrekkers komen nauwelijks aan hun trekken, meer dan de helft van de PWA's zou liever voltijds werken, en er wordt amper aandacht besteed aan opleidings- en doorstromingsmogelijkheden van de PWA's naar een volwaardige job. Deze vaststellingen blijken uit een grondig onderzoek dat het SEVI het afgelopen jaar heeft uitgevoerd. De volledige resultaten van dit onderzoek zijn weergegeven in het rapport "PWA's in Vlaanderen: een brug tussen twee werelden?"

Een samenvatting van de resultaten is terug te vinden in 2 persdossiers: "Voorstelling van het Pwa-onderzoek: tussentijdse resultaten", van 24-07-96 (geeft vooral kwantitatieve bevindingen) en "De werking van het Pwa: besluiten en politieke conclusies uit het Sevi-onderzoek", van 03-01-97. Hoe de lessen uit dit Pwa-onderzoek geïntegreerd worden in de visie van de SP op een werkgelegenheidsbeleid voor langdurig werklozen, leest u in het persdossier „Een offensief voor jobs voor langdurig werklozen” van 07-02-97.

Rapport „Pwa's in Vlaanderen” kost 850 Bef + 80 Bef verzendingskosten. De drie persdossiers kosten apart 50 Bef + 19 Bef verzendingskosten en 100 Bef + 80 Bef verzendingskosten voor de 3 samen.:

„Pwa tussentijds” (24-07-96)

„Pwa-besluiten” (03-01-97)

„Langdurig werklozen” (07-02-97)

of voor de 3 samen: „3 dossiers Pwa”.

Stort het juiste bedrag op rekening nummer:

870-0060204-30 van het Sevi te 1000 Brussel.

Vergeet de juiste vermelding niet.

Tel.: 02/552.02.00.- Sevi-publikatie

Inhoud

Editoriaal	p. 3
Drie jaar ordonnantie op de gemeubelde kamers	p. 5
Van vrouwenhuurderswerking tot wijkgericht emancipatiecentrum, ervaringen uit de Begijnhofwijk.	p. 10
Thuiszorgdecreet baart dienstencentra zorgen	p. 16
Opbouwwerk in 1996, verslag van een werkjaar	p. 21
De personeelsbehoefte van RisoBrussel in het kader van het meerjarenplan 1997-2001	p. 30
Publicaties	p. 33

Colofon

Opbouwwerk Brussel wordt uitgegeven door het Regionaal Instituut voor de Samenlevingsopbouw te Brussel, Antwerpsesteenweg 295, 1000 Brussel, Tel.: (02) 203 34 24, Fax.: (02) 203 50 64

© ® 1997 RISOBRUSSEL
Nr 60 Jaargang 13

Artikels:

Manu Aerden
Jole Louwagie
Alain Storme
Veerle van Leeuw

Tekstverwerking:

Kristel Van der Borcht

Foto's:

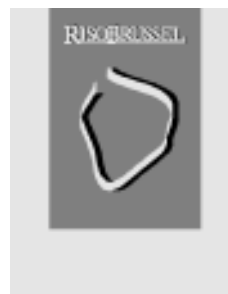
Michel Demol
Dienstencentrum Noordwijk
Opbouwwerk Kuregem
Opbouwwerk Begijnhofwijk
Buurtwinkel Bijstandswijk

Vormgeving & lay-out:

Michel Demol

Eindredactie:

Alain Storme

Drukkerij: ACCO

met medewerking van het
Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
Vlaamse Gemeenschapscommissie

met de steun van het
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

gesubsidieerd door de
Vlaamse Gemeenschap